SKEPTIKKO

TIETEELLISEN MAAILMANKUVAN PUOLESTA 2/2024

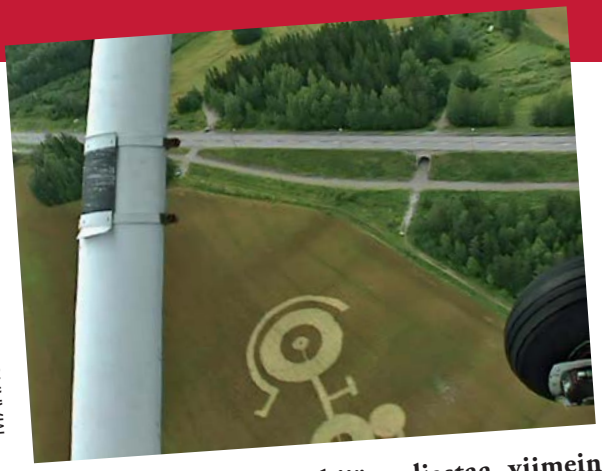
VILJAPELTOKUVIOIDEN TEKIJÄ PALJASTAA ITSENSÄ

TUOMAS ENBUSKE: OLEN USKOVAINEN SKEPTIKKO

SADAN SKEPTIKKO-LEHDEN TEKIJÄ: IKIMUISTOISIMMAT JUTTUNI

Sisältö

2/2024

MARKO

Viljapeltokuvioiden tekijä paljastaa viimein henkilöllisyytensä (s. 26-29). Kuvakaappaus tallaajien videosta, jonka he ottivat vuokraamastaan pienkoneesta käsin.

Julkaisija: SKEPSIS RY #144

Tieteiden talo
Kirkkokatu 6, 00170 Helsinki
www.skepsis.fi
Y-tunnus: 1462799-8

Päätoimittaja: Risto K. Järvinen

E-mail: paatoimittaja@skepsis.fi

Toimitus: Närhitie 11, 01450 Vantaa

Toimitusneuvosto: Ville Aarnikko, Vladimir Heiskanen, Kalle Keränen, Vesa Linja-aho, Santtu Puukka, Niko Wessman. toimituskunta@skepsis.fi

Taitto: Tampereen seudun Työllistämisyhdistys Etappi ry

Kaikki tässä lehdessä julkaistut kirjoitukset ovat kirjoittajien omia mielipiteitä, eivätkä välttämättä edusta toimituksen tai Skepsiksen virallista kantaa.

Lehdellä on oikeus tehdä kopioita artikkeleista, saattaa niitä yleisön saataville sekä siirtää aineistoa kolmansille osapuolille, lähinnä tutkimuskäyttöön. Skeptikon näköislehti julkaistaan kahden vuoden viipeellä Skepsiksen www-sivuilla.

Skeptikko on sitoutunut noudattamaan Journalistin ohjeita ja Julkisen sanan neuvoston toimintaperiaatteita.

Painopaikka: PK-Paino
ISSN 0786-2571

Ilmoitushinnat: 1/1 (180 x 260 mm) 500 €
1/2 (180 x 130 tai 90 x 260) 250 €
1/4 (90 x 130 tai 180 x 65) 125 €

Seuraava Skeptikko ilmestyy syyskuussa. Lehteen tarkoitettu materiaali tulee olla toimituksessa elokuun 18. päivään mennessä.

4 **Markku Javanainen**
MINÄ, SKEPTIKKO

9 **Boxa**
GNOOMIT

10 **Ville Aarnikko**
PUHEENJOHTAJAN PALSTA: MISTÄ WOKE-ILMIÖSSÄ ON KYSE?

12 **Tiina Raevaara**
MIKÄ ON, KUN UFO EI KIINNOSTA

13 UUSIA KUNNIAJÄSENIÄ SKEPSIKSELLE

14 **Markku Javanainen**
CASS-RAPORTTI: SUOMALAISET SUKUPUOLIRISTIRIIDAN HOITOKÄYTÄNNÖT MAAILMAN PARHAITA

16 **Risto K. Järvinen**
USKOON KASVANUT TUOMAS ENBUSKE: OLEN EDELLEEN SKEPTIKKO!

20 **Risto K. Järvinen**
TAKANA SATA SKEPTIKKOA – JA LÄHES 25 VUOTTA

24 **Matti Virtanen**
RISTO K. JÄRVINEN VOITTAA AATOS ERKON PÄÄTOIMITTAJIEN RANKINGISSA

26 **Risto K. Järvinen**
VILJAPELTOKUVIOIDEN TEKIJÄ KAAPISTA ULOS

30 IHME JUTTUJA

32 **Osmo Tammisalo**
OLE SKEPTINEN, MUTTA (ÄLÄ) LUOTA TIETEESEEN

33 **Osmo Tammisalo**
KIRJAT: THE GREAT NATURALISTS

34 **Tiina Lintunen**
KIRJAT: SALATIETEIDEN SUOMI

35 **Juha Leinivaara**
KIRJAT: PUTININ MAAILMANSOTA

36 **Juha Leinivaara**
ROKOTEVASTAISUUS TAPPAA

Kansi: Nyt, kun rikos on varmasti vanhentunut, Etelä-Suomen peltoihin ufokuvioita 1998 tallonut mies astuu kaapista ulos ja tunnustaa. Kuva: Sumu Heikkilä

SKEPSIS RY
Yli 35 vuotta kysymyksiä

PELON MAANTIEDE

JOTAIN KERTOO NYKYAJASTA sekin, että Skepsiksen on yleisöluennoissaan Helsingin keskustakirjasto Oodissa täytynyt viime aikoina miettiä turvallisuusasioita, joista huolensa etukäteen ovat ilmaisseet luennoitsijat. Nyt tiedämme, että Oodissa on vartijat läsnä kirjaston auki ollessa ja he huolehtivat yleisestä turvallisuudesta, mutta eivät valitettavasti voi antaa vartijoita turvaamaan yksittäisiä tilaisuuksia, vaikka ovatkin aina tietoisia menossa olevista tapahtumista. Tiedämme myös, että Oodin turvallisemman tilan periaatteissa on meitä potentiaalisesti auttava kohta: ”Lupaus: Henkilökunta on täällä sinua varten. Me olemme vastuussa Oodin turvallisuudesta — kerro meille, jos jokin herättää huolta.”

Toukokuun alussa sain erikoisen puhelun. Se tuli numerosta, joka ei ollut kännykkäni yhteystiedoissa. Yleensä en vastaa tällaisiin soittoihin, mutta nyt jostain syystä päätin koskettaa vihreää luurin kuvaa. Hämmästyin, kun luurin toisessa päässä kertoi olevansa **Jessikka Aro**, tunnettu toimittaja, joka oli kirjoittanut kirjan *Putinin trollit* vuonna 2019. Hän kertoi, että arvostaa Skepsistä todella paljon ja siksi haluaa henkilökohtaisesti kutsua minut uuden kirjansa *Putinin maailmansota* julkistamistilaisuuteen 7.5.2024. Paitsi, että tällainen henkilökohtainen kutsu oli ennennäkemätön, ennennäkemättömiä olivat myös julkistamistilaisuuden turvajärjestelyt.

Kutsu oli henkilökohtainen. Sitä ei saanut levittää ulkopuolisille, ei myöskään tietoa tapahtumasta. Turvallisuussyistä tilaisuuteen osallistuvien henkilöllisyys tarkistettiin ovella. Ennen kuin pääsin G18-talon juhlasaliin Yrjönkadulla Helsingissä, vakavailmeiset portsarit tutkivat hartaasti, olenko kutsuvieraslistalla, ja kun olin, halusivat nähdä passini. Juhlasalissa Jessikka Aro kertoi heti aluksi, että turvallisuussyistä kenenkään ei tule postata tilaisuudesta someen mitään ennen kuin tapahtuma on ohi.

Olin odottanut jonkinlaista intiimiä tilaisuutta, johon juuri minut oli tiukan seulan jälkeen valittu, mutta juhlasali oli päinvastoin täynnä väkeä, osa julkisuudesta tuttuja. Samanlainen tilaisuus oli pidetty jo aamupäivällä, luultavasti ”loppuunmyytynä” sekin. Aro kertoi avauspuheenvuorossaan, että oli joutunut turvautumaan terapiaan kirjaa kirjoittaessaan. Tunsin myötätuntoa häntä kohtaan. Muut puhujat olivat **Mateusz Kochanowski**, **Marek Pyza**, **Grzegorz Januszko** ja **Em Seikkanen**.

Pääpuheenaihe oli kirjassa kuvattu Venäjällä tapahtunut Smolenskin lentoturma 2010, jossa kuoli Puolan presidentti **Lech Kaczyński** ja useita muita korkea-arvoisia puolalaisviranomaisia. Virallisesti onnettomuus johtui lentäjän virheestä. Aron mukaan Venäjä, siis **Vladimir Putin** tuhosi koneen pommeilla, jotka oli asennettu siihen Venäjällä huollon yhteydessä. Vallitseva käsitys tapahtumista perustuu Aron väitteiden mukaan Venäjän hallinnon syöttämään propagandaan, jota Puolan silloinen hallitus levitti, ja jonka muu kansainvälinen yleisö nielaisi sellaisenaan. Tulkinnan mukaan operaatio on osa Venäjän hybridisotaa.

Liikutuin, kun Kochanowski kertoi kyyneleitä niellen Smolenskin onnettomuuden puutteellisesta venäläisestä tutkinnasta ja isänsä kuolemasta kyseisessä terrori-iskussa. Puolalainen toimittaja Pyza kertoi raportoineensa turmasta paikan päällä ja kokeneensa useita kummallisia kieltoja venäläisiltä yrittäessään kuvata tapahtumaa. Kyyneleitä jouduin pidättämään tosissani, kun Januszko kertoi tyttärestään Nataliasta, joka kuoli lentoturmassa 22-vuotiaana ja jonka Venäjältä tulleessa arkussa oli muiden ihmisten ruumiinosia. Kaikki puhujat todistivat vahvasti sen puolesta, että syyllinen on Putin.

Samanaikaisesti alitajuntani kuitenkin hälytti, että meininkihän on kuin jonkin uskonlahkon tunteisiin vetoavassa käännytystilaisuudessa. Poistuin paikalta hämmentyneenä. Jälkeenpäin, kun mietin tapahtumaa ja pläräsin Aron kirjaa, aloin epäillä, että arvostettu toimittaja on saattanut itse langeta salaliittoteoriaan Venäjän syyllisyydestä. Muutkin tiedotusvälineet alkoivat alkuinnostuksen jälkeen ajatella samansuuntaisesti. ”Puolan johtavan sanomalehden päätoimittaja arvostelee Jessikka Aron kirjan väitteitä ja lähteitä” (HS 14.5.). ”Suomalaisesta tietokirjasta tuli vaaliase Puolassa” (Demokraatti 19.5.). ”Asiantuntijat arvostelevat Jessikka Aron kirjan väitteitä Smolenskin lentoturmasta” (Suomen Kuvalehti 24.5.).

Faktabaari on vuonna 2014 perustettu faktantarkistuspalvelu faktapohjaisen julkisen keskustelun ja digitaalisen informaatiolukutaidon puolesta. Faktabaari on poliittisesti sitoutumaton ja kaikille avoin osallistava verkkomedia. Se ei toimi minkään poliittisen tai yhteiskunnallisen liikkeen eduksi eikä mitään vastaan. Siksi luotan Faktabaariin eniten.

Myös Faktabaari luki Jessikka Aron kirjan ja tutki väitteet, joiden mukaan vuoden 2010 Smolenskin lentoturman syynä oli Venäjän pommi-isku, jota Puolan hallitus peitteli. Kaksi Puolassa suoritettua onnettomuustutkintaa ja yhdysvaltalaisen laboratorion tutkimukset osoittavat Faktabaarin mukaan kuitenkin selkeästi, että maan presidenttiä ja sotilasjohtoa kuljettanut kone tuhoutui osuttuaan sumussa laskeutuessaan puihin, ei räjähdysten takia.

Tuli vähän huijattu olo.

RISTO K. JÄRVINEN

Minä, skeptikko: Markku Javanainen

”Ior Bock pyysi minua liittymään kommuuniinsa”, kertoo Skepsiksen uusi sihteeri, joka on vanha konkari yhdistyksen alkuvuosilta.

SE TAISI OLLA VUOSI 1966, kun pienet superpallot tulivat Poriinkin. Olin silloin 12-vuotias. Lähitienooni pikkukundeilla oli sellaiset, minullakin. Porukan vanhin kaveri Antti väitti, että se nousee ensimmäisellä pompulla korkeammalle kuin miltä korkeudelta se oli pudotettu suoraan alas, mutta ei enää toisella pompulla. Porukasta kuului hyväksyvää hyminää. Sanoin, että jos noin olisi, niin pallon pitäisi kyllä sitten toisella pompulla kohota vielä korkeammalle ja sitä seuraavilla yhä korkeammalle ja korkeammalle. Kaveri vastasi: ”Eksää kuullu mitä mää sanoin, että vain ekalla eikä toisella. Häivy, tyhmä.” Hän sai naurajat puolelleen.

En häipynyt tämän kanselointiyrityksen jälkeen, mutta en myöskään rohjennut enää jatkaa vääntämistä tästä ikiliikkujasta. Vasta myöhemmin tajusin, että Antti oli saattanut antaa huomaamattaan sormillaan pallolle hieman lisää vauhtia, liike-energiaa, ja pallo oli todella saattanut pompata hieman korkeammalle kuin miltä hän oli sen pudottanut. Sama ilmiö kuin kaivonkatsojilla ja heilurimiehillä: tiedostamattomilla mikroliikkeillä väännetään vitsaa ja heilutetaan palloa. Oma kokemus synnyttää lujan uskon, eikä mikään ilmiön poisselitys tehoa.

Tarkistin nyt superpallon ominaisuudet (google ja chatgpt 4): ponnahduskorkeus on noin 90 % pudotuskorkeudesta.

Isäni oli rakennustyönjohtaja Rosenlewin tehtailla. Kun olin 10-vuotias hän järjesti kesätyöpaikan minua kuusi vuotta vanhemmalla serkulleni Jormalle, joka muutti meille kesäksi asumaan. Tämä oli kehitykseni kannalta ratkaisevaa. Jorma osasi rakentaa radioita. Hankimme tarvittavat välineet kuten juotoskolvin, transistorin, kondensaattorin, vastuksia. Minulle syntyi kiinnostus tekniikkaan ja tietoon.

Tuon kesän jälkeen lainasin kirjastosta *Viisikoiden* lisäksi tietokirjoja. 50- ja 60-luvulla kaikki oli niukkaa. Isä oli evakko ja palasi eturintamalta 19-vuotiaana sotaveteraanina. ”Talot, maat, karjat, kaik´ jäi Kannakselle.” Rahat menivät omakotitalon rakentamiseen hartiapankkirahoituksella, eli vanhemmat rakensivat talot pääasiassa omin käsin. Syntymäpäivälahjaksi sain yleensä yhden kirjan.

JOOGA, MAHARISHI MAHESH, PARAPSYKOLOGIA

OPPIKOULUSSA minulla ja **Santasen Jussilla** oli luokan ensimmäiset *Beatles*-tukat. Beatlesit tapasivat **Maharishi Mahesh Yogin** ja innostuivat meditaatiosta ja joogasta. Minä perässä. Sattumoisin Poriin tuli intialainen jooganopettaja ja menin hänen kurssilleen 13-vuotiaana. Opin asana-joogan asennot ja luin kaupunginkirjaston molemmat joogakirjat. Tuohon aikaan suomeksi oli vain muutamia joogakirjoja. Joogi kertoi, että keskittymällä etusormeen saa sen kuumenemaan ajatuksen voimalla. Kolmen kuukauden ajan tein asanat ja keskitin ajatukset etusormen verenkierron nopeuttamiseen. Ei lämmennyt vaan kylmeni. Luovutin. Nauli-asanan pystyn tekemään vieläkin. Maharishin transsendenttisesta meditaatiosta en koskaan innostunut toisin kuin George. Johnin tavoin aloin epäillä häntä ja myöhemmin hänen länteen tuomansa TM-liike paljastuikin huijaukseksi.

Radiosta äänitin klo 23 jälkeen kaikkien hippien suosimaa **Jorma Elovaaran** ohjelmaa *Vesimiehen aika*. Olin yhdistänyt kolvilla johdot radiosta suoraan kelamagnetofoniin, joten näin pystyin kiertämään yövalvomiskiellot. Elovaara kertoi tiibetiläisen laman **Lobsang Rampan** omaeläkerrasta *Kolmas silmä*. Luin kirjan. Myöhemmin selvisi, että kirjoittaja oli todellisuudessa brittiläinen koulupudokas, joka myöhemmin tekeytyi lamaksi, eikä koskaan edes käynyt Tiibetissä. Tehokas huijaus – oikea tieto ehti Suomeen vasta 70-luvulla. Ei ollut silloin nettiä, josta tarkistaa.

Luin myös suomalaisten teosofien lehteä ja kirjoituksia. **Madame Blavatskyn** perustaman liikkeen sa-

laiset opit, spiritismi, ruumiistapoistumiskokemukset ja muut yliluonnolliset asiat eivät jaksaneet kauaa kiinnostaa. Ehkä se johtui siitä, että kahdeksan ikäisenä minulle oli tehty kitarisaleikkaus. Kun minua nukutettiin, tunsin nousevani ylös avaruuteen, maa alapuolella pieneni ja pieneni, ja tuntui jonkinlaista värähtelyä. Herättyäni muistin asian hyvin. En pitänyt sitä silloin enkä pidä nytkään minään yliluonnollisena kokemuksena. Jotenkin tajusin sen jo pikkupoikana johtuvan vain nukutusaineen vaikutuksesta, ei mistään mystisistä voimista.

Samoihin aikoihin luin parapsykologi ja hypnologi **Jarl Fahlerin** Porin kaupunginkirjastosta löytyneet kolme kirjaa: *Parapsykologia*, *Hypnoosi* ja *Hypnoosin tekniikka*. Äitini kertoi nähdessään kirjat, että hän oli nuoruudessaan liikkunut hetken samoissa piireissä kuin Fahler ja antanut hänelle pakit. Parapsykologiassa Fahler vakuutteli, kuinka monet PSI-ilmiöt ovat todellisia. Ihmettelin mielessäni, miksi niistä sitten ei puhuta lukemissani tiedekirjoissa. Toisaalta myöskään mistään en löytänyt niiden suoria kritiikkejä, joten en antanut pakkeja vaan asia jäi auki. Hypnoosin tekniikka on vieläkin lukukelpoinen. Varusmiesaikana eräs tupatoveri halusi oppia hypnotisoimaan. Kerroin tekniikan perusasiat ja kehotin lainaamaan Fahlerin kirjan. Muutaman päivän kuluttua hän hypnotisoi tupatovereitamme.

Vanhempani olivat lähinnä tapakristittyjä, pakollisiin rituaaleihin osallistuttiin. Äitini opetti kyllä iltarukouksen. Aikanaan menin rippikouluun, päivittäin pari tuntia muutaman viikon ajan koulun jälkeen. Evoluution sovittamisen uskontoon nuori pappi hoiti kertomalla, että Jumala on kyllä luonut maailman ja eläimet, mutta jättänyt ne kehittymään puuttumatta enää asiaan. Pappi oli hyvä puhumaan. ”Etsikkoaikasi on nyt. Ja tämä aika, jolloin Jumala puhuttelee juuri sinua, on lyhyt, sinun täytyy päättää.”

Seuraavana päivänä tuntui, että uskon nyt Jumalaan. Uskontunne kuitenkin hiipui päivä päivältä, ja viikon kuluttua se oli poissa. Fahlerin Hypnoosi-kirjasta olin lukenut suggestion voimasta ja päädyin pohtimaan, olinko ollut suggestion vaikutuksen alaisena. Kirkosta erosin heti kun voin eli 18 vuotta täytettyäni.

SUMMERHILL, TEINILIITTO, MARX, ENGELS JA LENIN

HULLUNA VUONNA 1968 yhteiskunnalliset asiat saivat otteen minustakin. TV:stä näin Pariisin ylioppilasmellakat ja Prahan kevään kukistamisen. Lukiossa olevilta vanhemmilta pojilta lainasin aikaisemmin ilmestyneitä *Teinilehtiä*. Omaksuin niistä ja **A.S. Neillin** kirjasta *Summerhill* vapaan kasvatuksen ideologian. Erään kasvatustieteen professorin kirjoituksesta luin muutama vuosi myöhemmin, että Summerhill-koulun oppilaiden tilanne ei kehittynytkään niin hyväksi kuin Neill antoi ymmärtää ja että koulua oli pitänyt koossa lähinnä Neillin persoona. Taas yhden auktoriteetin häikäisy himmeni.

Hyvä kaverini, **Pirttimäen Make**, kertoi kuulleensa, että erään toimiston varastosta saa ilmaisia kirjoja. Meiltä kirjahulluilta 14-vuotiailta kesti kolme päivää koulun jälkeen kuljettaa polkupyörillä yli 40-osaista kirjasarjaa. Kansissa luki: **V.I. Lenin**, *Teokset*. Ymmärsin sentään piilottaa ne sotaveteraani-isältäni.

Ensimmäisessä Turun *Ruisrockissa* 1970 oli vielä hippitunnelmaa jäljellä. Illalla leirintäpaikoilla afgaaniturkit ja nuotiotulet lämmittivät, pilvi kärysi, kitarat soivat. ”We shall overcome someday.”

Ostin **Aamuruskon**, Turun underground-miesten (**Markku Into**, **Jarkko Laine**, **M.A. Numminen**) äänenkannattajan.

Mutta kovempaa oli tulossa.

Maolaiset kolistelivat Ruisrockissa kolikoita peltitölkeissä. ”Tukekaa *FNL*:ää USA:n imperialismia vastaan”. Lehtisissä kiväärinkuvat korvasivat peace-merkit. En antanut ropojani, ostin tuliaisiksi tulitikkurasiallisen ruskeaa mönjää, Vihreää ketamaa.

Saman vuoden syksyllä 1970 minut valittiin teinikunnan puheenjohtajaksi. Koulunkäynnistä tuli sivutoimi. Seuraavana vuonna minut valittiin *Satakunnan teiniyhdistyksen* puheenjohtajaksi edellisen puheenjohtajan **Aki Lindenin** ehdotuksesta. Marssin koputtamaan lyseon rehtorin ovea. Ilmoitin siirtyväni yksityisoppilaaksi. Olin lukenut tarkkaan **Meinander-Aattosen** lakikirjan *Oppikoulun hallinto*. Yksityisoppilas voi suorittaa lukioluokat suorittamalla luokka-astetta ja oppiainetta kohden yhden kokeen, sen arvosana tulee todistukseen. Mainio tapa. Vanhemmilleni en ollut kertonut etukäteen. Äiti purskahti itkemään. Hän oli eronnut Porin tyttölyseosta sodan jälkeen 16-vuotiaana suuressa eroaallossa, lähtenyt Ruotsiin töihin, ja yo-tutkinto oli jäänyt. Tarkistin asian myöhemmin matrikkelista: kolmasosa äitini luokan tytöistä erosi sinä vuonna.

Istuin päivät ja usein illatkin teiniyhdistyksen toimistossa. Toukokuussa havahduin, olin tenttinyt vain pari oppiainetta. Tuhrasin lukemiseen kesän, mutta elokuun määräaikaan mennessä tentit oli suoritettu. Itseopiskelussa minulla oli apuna alaluokkien parhaan kaverini, matematiikkanero **Erkki Laitisen** vihkot, joihin hän oli jo alaluokilla laskenut ratkaisut kaikkiin lukion pitkän matematiikan tehtäviin.

Ylioppilaskokeessa kirjoitin ensimmäisen skeptisen tekstini, äidinkielen aineen aiheesta *Horoskoopit ja minä*. Valitsin tyylilajiksi pakinan ja asiallisen kritiikin yhdistelmän. Olin lukenut riittävästi astrologiasta pystyäkseni arvostelemaan sitä. Arvelin, että sensorit kyllästyvät lukemaan horoskoopeista herkkäuskoisesti kirjoitettuja tekstejä. Kun eteen tulee muista erottuva kriittinen pakina, niin saan lisäpisteitä. (Ehkä sainkin, koska pisteitä tuli paljon enemmän kuin odotin, 96.)

Lukioaikoina olimme Laitisen Erkin kanssa lueskelleet **Marxin** ja **Engelsin** tekstejä. Olihan Lenin kirjoittanut: ”Marxin oppi on kaikkivoipa, sillä se on oikea.” Engels yritti kirjassaan *Luonnon dialektiikka* soveltaa dialektiikan lakeja luonnontieteisiin. Erkki totesi ykskantaan, ettei kirjassa ollut mitään järkeä matematiikan osalta. Tämä ei riittänyt varoitukseksi meille kummallekaan. Olihan kirjassa muitakin osia eikä niiden arvioimiseen meillä riittänyt tietoa. Irrottautuminen Marxista vei vielä pitkään.

Pääsin opiskelemaan Tampereelle sosiaalipsykologiaa ja Helsinkiin valtiotieteelliseen. Valitsin Helsingin, koska se oli kauempana Porista ja suurempi kuin Tampere.

Olin saanut kyllikseni järjestöhommista enkä yliopistossa ottanut mitään järjestövirkaa enkä lähtenyt ehdokkaaksi vaaleihin vähätöisiä osakuntahommia lukuun ottamatta. Sosiologiassa tuhlasin aikaa esimerkiksi tenttimällä Marxin *Pääoman* laudaturopinnoissa. Yhden aikakauden loppu konkretisoitui osaltani, kun lahjoitin eräälle sosiologian opettajalle kolme keskeistä osaa MEW:iä (Marx-Engels-**Werke**). Keskityin nyt aiheisiin, joista oli käytettävissä numeerista aineistoa, ”kovaa dataa” ja kvantitatiivisia menetelmiä. Gradun tein käyttäen tilastollisia menetelmiä.

Etsikkoaikani olivat päättyneet, eikä uusia ei ole ilmaantunut.

SKEPSIKSESSÄ 90-LUVUN ALKUPUOLELLA

GRADUN JÄLKEEN minua pyydettiin yliopiston silloiseen *Laskentakeskukseen* töihin tilasto-ohjelmien asiantuntijaksi. Olinkin siellä suurimman osan työajastani, muutamia vuosia olin virkavapaalla sosiologian tutkijana. Viimeiset kahdeksan vuotta olin rehtorin kansliassa ja yliopiston toiminnanohjauksessa, joissa tein analyysejä yliopiston johdolle.

Skepsiksen perustavan kokouksen kutsun näin *Yliopisto*-lehdessä 1987, mutta jostakin syystä en päässyt kokoukseen. Kävin yhdistyksen kokouksissa aina kun pääsin. **Nils Mustelin** pyysi minua Skepsiksen vuoden 1991 hallitukseen. **Matti Virtanen** käytti heti tilaisuuden hyväkseen ja vapautti itseltään hallituksessa taloudenhoitajan paikan minulle. Kaikki tehtiin vielä silloin käsin isoon tilikirjaan. Jäseniä Skepsiksessä oli noihin aikoihin muutama sata.

Ensimmäinen juttuni oli *Skeptikossa* 8/1990: ”Skeptistä keskustelua tietokoneverkoissa”. WWW:tä eikä selaimia ei vielä silloin ollut. Esittelin jutussa tekstipohjaisia *News*-keskusteluja ja miten niihin pääsee osallistumaan.

Samasta numerosta ei kannata lukea tuota juttua vaan **Kari Saaren** riemukas kuvaus Skepsiksen kesäretkestä **Ior Bockin** Lemminkäisen temppelin kaivauksille otsikolla ”Spermainen sunnuntai Sipoossa”. Kun astuin Iorin taloon, siirryin aikamatkalle 60-luvulle. Tuttu makea pilven haju. Parikymmentä jälkihippiä ympäri maailmaa oli asettunut taloksi Iorin kuuluisuuden vetämänä. Tulin juttuun erään nuoren kanssa, joka kertoi isänsä olevan havaijilainen sosiologian professori. Ior kai huomasi, että sopeudun hyvin porukkaan jo pitkän tukkani vuoksi, koska pyysi minua liittymään kommuuniinsa.

Kommuunilaisista ei kukaan vaivautunut louhimaan esiin temppeliä. Työt hoitivat Iorin palkkaamat rakennusyhtiö Lemminkäisen sinihaalariset rasvakourat. Muutaman vuoden kuluttua Ior tuli maksukyvyttömäksi ja rakennusyhtiö lunasti tilan.

Rajatiedon messuilla olin Nils Mustelinin kanssa MTV:n kutsumana. Kiertelimme messuilla ja kommentoimme tv-kameroille. Messujen innoittamana kirjoitin Skeptikkoon 12-13/1991: ”Rajatiedon pörssiennuste vuodeksi 1992”. Jutusta saa kuvan siitä, minkä tyyppiset asiat olivat skenessä pinnalla 32 vuotta sitten. Luettelen ja kuvailen 88 aihetta. Annan näköjään vinkkejä uusista mahdollisista aiheista:

> ”Nenädiagnoosi ja sierainterapia (nenän värekarvat herkkiä vastaanottamaan kosmisia värähtelyjä, kummallakin sieraimella oma tehtävänsä). Kvanttiteologia (jumalan etsiminen atomiytimestä) ja muu kvanttimystiikka. Hammasdiagnostiikka ja -terapia, kukin hammas vastaa eri kehon osia, ylä- ja alaleuan hampailla eriytyneet tehtävät. Kynsidiagnoosi ja -terapia, kynnen muoto ja laikut kynsissä muodostavat ”elämänkartan”, tulkintakartat tulossa WSOY:ltä keväällä 1992. Rearlogia, perustuu aivojen ja takamuslihaksiston ”maagisen vastaavuuden” periaatteeseen: ”Wie oben so auch unten” = kuten ylhäällä niin myös alhaalla. Lihaksiston kumpikin puolisko eriytynyt aivolohkojen tapaan.”

James Randin vierailuista jäi erityisesti mieleen ”filippiiniläisen leikkauksen” operointi täydessä yliopiston *Porthanian* salissa. Veri lensi, kun hän kaivoi sormin esiin sisäelimiä vapaaehtoisen vatsasta. Tilaisuuden jälkeen kysyin Randia avustaneelta nuorelta taikurinalulta **Mika Tuomolalta**, mistä veri ja sisäelimet oli hankittu. Kauppatorin hallista.

Joitakin aikoja myöhemmin sain Randilta mailin, jossa hän kysyi Mikan ja toisen taikurin, **Iiro Seppäsen**, osoitetietoja. Välitin tiedot. Kauan myöhemmin tutustuin Mikaan uudelleen, sillä hän sattui olemaan vaimoni siskon hyvä ystävä. Mika oli asunut pitkään Randin luona Yhdysvalloissa ja kierrellyt tilaisuuksissa hänen kanssaan. Kysyin, suostuisiko Mika haastatteluun Skeptikkoon Randin aikojen tapahtumista. Hän suostuikin, mutta kuoli yllättäen, ja haastattelu jäi saamatta.

Intialaisen gurunpaljastajan, taikurin ja *Intian Skeptikoiden* puheenjohtajan **Basava Premanandin** vierailussa 1992 olin hänen avustajanaan. Kävin hakemassa hänet yliopiston vierashuoneelta autolla ja ostin apteekista ja rautakaupasta tarvittavat aineet. Premanand esitti parikymmentä ihmemiesten (god-men) temppua ja paljasti useiden tekotavat. Mukana oli intialaisten gurujen temppuja, joita he yleisölle väittivät yliluonnollisiksi, esimerkiksi kielen lävistäminen metallipiikillä, hehkulampun syöminen, käden polttaminen tulella ihoa vahingoittamatta, sydämen pysäyttäminen, veden muuttaminen viiniksi ja pyhän tuhkan luominen tyhjästä. Lasia syödessä kannattaa syödä ensin banaania vatsaan ja pureskella lasi jauhomaiseksi. Rouske olikin melkoinen yliopiston pienessä juhlasalissa. Sydämen pysäyttämisen ranteesta mitattuna opin minäkin jo nuorena. Tilaisuudessa skepsisläinen lääkäri mittasi sykkeen kuitenkin suoraan stetoskoopilla paljaasta rinnasta ja syke hiljeni hitaasti nollaan. Premanandilla ei ollut elektronisia laitteita, joita länsimaiset taikurit käyttävät. Tekotapa jäi minullekin arvoitukseksi. Kaikista tapaa-

mistani skeptikoista mieleen jäävin on hän. Vieläkin liikutuin, kun äsken luin hänestä itse kirjoittamani obituaarin (Skeptikko 4/2009, s. 46-47).

Uskomuslääkintä on ollut Skepsiksen kestoaihe ja varmaan säilyy sellaisena, koska siinä liikkuvat huuhaa-alan suurimmat rahavirrat, mikä houkuttelee aina uusia yrittäjiä. Lääkäri ja tutkija **Veijo Saano** oli varsinkin Skepsiksen alkuaikoina aktiivisin, tärkein ja julkisuudessa näkyvin alan asiantuntija. Minulla oli kunnia kirjoittaa hänen kanssaan homeopatiasta kaksiosainen artikkeli *Suomen Lääkärilehteen* 1996. Kävin kerran myös lääkisopiskelijoiden luennolla väittelemässä homeopatiaa harjoittavan lääkärin kanssa. Myöhemmin sain nykytermein ilmaistuna vihapostia steinerlaisin värein koristelussa kirjekuoressa.

IRTI PARANORMAALIN KAHLEESTA

1990-LUVUN PUOLIVÄLIIN TULTAESSA paranormaalit aiheet oli kaluttu. Säännöissä ollut ”paranormaalipykälä” oli muuttunut kahleeksi. Jos muusta tärkeästä huuhaa-aiheesta kirjoitettiin, niin keskustelupalstoilla etenkin Skepsiksen ulkopuoliset henkilöt huusivat ”ei ole paranormaali aihe”. Siitä mistä pitäisi puhua, pitäisi siis vaieta.

Itse asiassa monet traditionaalista skeptikoiden käsittelemistä tärkeistä asioista eivät ole tiukasti ottaen paranormaaleja. Todellisuuden pakosta Skeptikon käytäntö oli jo muuttunut, vaikka pykälät olivat yhä ennallaan.

Sosiaalinen konstruktionismi, totuusrelativismi ja niihin lomittuneet postmodernit teemat olivat tulleet 90-luvun puolivälissä niin vahvaan asemaan, että se huomattiin jo luonnontieteidenkin puolella. Vuonna 1994 julkaistiin biologi **Grossin** ja matemaatikko **Levittin** toimittama kirja *Higher Superstition* akateemisesta huuhaasta. Suuren yleisön tietoisuuteen aiheen nosti **Sokal**-juttu, josta kirjoitin tuoreeltaan esittelyn *Tieteessä tapahtuu* -lehteen 5/1996. Sain siitä joidenkin sosiologien vihat.

Aiheesta kannattaa lukea fyysikko **Antti Kupiaisen** erinomainen artikkeli ”Luonnontieteet ja postmodernismi” Skeptikosta 4/1997. Sokal ja Bricmont julkaisivat myöhemmin kirjan *Intellectual Impostures* (1998), josta filosofi **Juha Savolainen** ja minä kirjoitimme arvostelun ”Järjen hyveiden puolustus” (Skeptikko 1/1999).

Oli aika virallisestikin laajentaa aihepiiriä myös muuhun kuin paranormaaliin huuhaahan, kuten Yhdysvaltain länsirannikon skeptikkojen *Skeptic*-lehdessä oli tehty jo 1990-luvulla. Asia kuitenkin venyi. Skepsiksen hallituksen pyynnöstä tutkin skeptikkojärjestöjen sääntöjä. *Scicop* (nyk. *CSI*), joka julkaisee *Skeptical Inquirer* -lehteä oli pudottanut paranormaalin pois nimestään ja säännöistään. Tein Skepsiksen hallitukselle ehdotuksen uusiksi säännöiksi CSI:n uusien sääntöjen pohjalta. Keskustelun jälkeen uudet säännöt hyväksyttiin 2008. Sääntöjen tarkoituspykälän oleellisimmat lauseet kuuluvat nyt: ”Edistää kiisteltyjen tai erityisen poikkeuksellisten väitteiden tieteellistä tarkastelua. Edistää keskustelua tieteelliseen maailmankuvaan liittyvistä tärkeistä aiheista.”

Luonnontieteissä voidaan joskus suorittaa ns. ratkaiseva koe (https://en.wikipedia.org/wiki/Experimentum_crucis), joka kerralla ratkaisee, mikä väite tai hypoteesi pitää paikkansa. Ihmistieteissä ja erityisesti humanistisissa ja sosiaalitieteissä tällaista mahdollisuutta on hyvin harvoin. Niissä voivat virheelliset käsityksen ja teoriat elää pitkään, jopa vuosisatoja. Ihmistieteidenkin vaikutusvalta on valtava. Niiden tulokset valuvat vähitellen lainsäädäntöön ja koko yhteiskunnan eri alueille toimintatavoiksi.

Sosiaalitieteiden durkheimilainen usein käytetty metodisääntö sanoo: sosiaalista on selitettävä vain sosiaalisella. Tämä rajoittaa kuitenkin parhaan mahdollisen selityksen pois, kun siinä ei saa käyttää sosiaalisten tekijöiden lisäksi myös psykologisia ja biologisia tekijöitä.

Ei ole järkevää kieltää skeptikoilta joidenkin asioiden käsittelyä niiden mahdollisen herkkyyden tai tabuluonteen vuoksi. Ja objektiivisuudesta on syytä pitää kiinni, vain todisteiden ja argumentin voiman tulee ratkaista, ei subjektiivisen positionoton.

TAKAISIN SKEPSIKSEN HALLITUKSEEN

SEURASIN SKEPSIKSEN TOIMINTAA melko sivusta yli pari vuosikymmentä. Kävin tilaisuuksissa ja kirjoitin lehteen muutaman kerran. Näin kuinka jäsenmäärä kasvoi ja Skepsiksen tärkein työkalu, lehti, tuli yhä paremmaksi, monipuolisemmaksi ja värikkäämmäksi. Skepsiksen luentotilaisuudet tulivat **Ville Aarnikon** aloittamien videointien avulla laajemmin tavoitettaviksi. Parempaan suuntaan mentiin joka vuosi. Kunnes tuli korona.

Vapaaehtoiseen talkootyöhön perustuvien aatteellisten yhdistysten toiminta kärsi, koska toimintaa oli vaikea järjestää. Netistä tuli myös vähitellen kilpailija järjestötoiminnalle ja se avasi uusia kanavia aktiivisille ihmisille toimia järjestöjen ulkopuolella.

Tulin takaisin Skepsiksen hallitukseen 2021 jäätyäni eläkkeelle 68-vuotiaana yliopistolta. Tänä vuonna minulle lankesivat myös sihteerin tehtävät.

Mielestäni Skepsiksen kannattaisi alkaa uudestaan järjestämään jäsenten yhteisöllisyyttä kohentavia retkiä tai tapaamisia, joissa tutustuu muihin skeptikoihin paremmin kuin tekstien ja netin välityksellä. **James ”DNA” Watsonin** tieteellisen omaelämänkerran nimi on *Avoid Boring People*. Skepsiksen piireissä välteltävää ei ole.

Päätoimittajan loppukysymys oli: Mikä on elämän tarkoitus?

Elämällä sinänsä ei ole mitään tarkoitusta, mutta ilman lisääntymiskykyisiä jälkeläisiä elämä loppuisi, joten tässä mielessä tarkoitus on sopeutuminen ympäristöön lisääntymisen mahdollistamiseksi. Evoluutiolla ei ole kuitenkaan ole mitään teleologista tarkoitushakuista päämäärää tai etenemissuuntaa. Vain tietoiset (ihmis)yksilöt voivat antaa itselleen ja yhteisöilleen tarkoitushakuisia päämääriä. Yksi oman elämäni tarkoituksista on toimia Skepsiksessä oikean tiedon levittämiseksi.

GNOOMIT
URHEA TUTKIMUSMATKAILIJAMME JATKAA SEIKKAILUAAN RINNAKKAISESSA TODELLISUUDESSA.
VIERAASSA YMPÄRISTÖSSÄ PIKKU GNOOMIMME KÄRSII OIKEANLAISEN HENKISEN RAVINNON PUUTTEESTA.
BOXA
2024 /2
ONNEKSI PIENTÄ HELPOTUSTA HEIKKOON OLOON VOI LÖYTÄÄ YLLÄTTÄVISTÄKIN PAIKOISTA.
TÄNÄÄN MYÖS SÄÄ
ILTA-LÖÖPPI.
OLIN UFOJEN MUKANA ALFA CENTAURILLA
SHOKKI-PALJASTUS
5€
BB-JUUSO KERTOO
VAIKUTUS ON KUITENKIN LYHYTAIKAINEN.
SYNKÄT PILVET LASKEUTUVAT PIAN MATKAAJAN PÄÄLLE.
LISÄÄ VIRTAA JA ELÄMÄNELIKSIIRIÄ LÖYTYY MYÖS VIRANOMAISTEN TUKEMISTA OPINAHJOISTA.
STEINER-OPISTO
Yli 100 vuotta maahisten puolesta
TYHJYYDEN TUNNE VALTAA GNOOMIMME HÄNEN VAELTAESSAAN VIERAASSA YMPÄRISTÖSSÄ.
JOSTAIN ON LÖYDYTTÄVÄ LISÄÄ HÖPSISMIÄ – JA PALJON.
...JA ERÄÄN MÄEN PÄÄLTÄ LÖYTYYKIN TODELLINEN TURHAN TIEDON LINNAKE, MISSÄ KAIKEN MAAILMAN DOSENTIT EIVÄT PÄÄSE JUHLIMAAN.
PIKKU YSTÄVÄMME ON PELASTUNUT!

PUHEENJOHTAJAN PÄLSTÄ

VILLE AARNIKKO

Mistä woke-ilmiössä on kyse?

NYKYKESKUSTELUN YHTEYDESSÄ termillä *woke* tarkoitetaan laajahkoa kokoelmaa erilaisia sosiaaliseen ja yhteiskunnalliseen oikeudenmukaisuuteen liittyviä ajatusmalleja, tosiasiaväitteitä ja uskomuksia. Useimmiten nämä liittyvät tavalla tai toisella sukupuoleen, ihonväriin, seksuaalisuuteen tai valta-asetelmiin.

Yhdysvaltojen ja muiden länsimaiden tapaan myös suomalaiset ovat viime vuosikymmenen aikana huomanneet jyrkältä kuulostavien woke-asenteiden yleistymisen erinäisten kohujen ja arkielämän kohtaamisten kautta. Se, mikä on trendikästä USA:ssa, näkyy muutamien vuosien sisällä monesti myös Suomessa, olivat ajatukset suuren yleisön mielestä kuinka kummallisia tahansa.

Itse olen seurannut uutta woke-liikehdintää suhteellisen kauan. Muistan kuinka yli kymmenen vuotta sitten eräs intersektionaalinen feministi argumentoi minulle tuntikausia, että Suomessa tummaihoisen ihmisen kuuluisi saada täsmälleen samasta rikoksesta vähäisempi tuomio kuin valkoihoisen. Näitä ajatuksia kuuli silloin harvemmin kuin nykyään, mutta niiden nopea yleistyminen oli havaittavissa varsinkin tietyissä opiskelijapiireissä.

Olen edelleen täysin eri mieltä tämän tyylisistä näkemyksistä. Mielestäni ihonvärillä ei tulisi olla vaikutusta rikostuomioon millään tavalla, ja ihmisiä tulisi muutenkin kohdella ensisijaisesti yksilöinä, eikä ihonvärin, sukupuolen tai vaikkapa seksuaalisen suuntautumisen perusteella.

Woke-ajattelussa näihin piirteisiin halutaan sen sijaan keskittyä entistä enemmän ja mitä moninaisimmilla tavoilla. Julkisessa keskustelussa olemme kuulleet, miksi kaikille ihmisille ei olekaan sopivaa käyttää rastoja, pikkulettejä tai isoja hula hoop -tyylisiä korvarenkaita normaalissa arjessaan. Perusteluksi on annettu, että rastalettien käyttäminen on ollut se, minkä takia monet ovat kohdanneet elämässään syrjintää tai rasismia, mutta valkoihoisena sen voi tehdä ilman minkäänlaisia seurauksia, jolloin siitä tulee paheksuttavaa kulttuurista omimista.

Mikroaggressioksi (eli rasismin osa-alueeksi) taas voidaan laskea täysin asiallisesti ja positiivisilla tarkoitusperillä esitetty kysymys ”mistä olet kotoisin?”. Kysyjän intentio jää tässä ajatusmaailmassa taka-alalle.

Nyt näiden asenteiden esiintyvyyttä on pyritty mittaamaan tieteellisesti Suomessa.

SUOMALAINEN TUTKIMUS KARTOITTI WOKE-ASENTEITA

PSYKOLOGIAN TOHTORI Oskari Lahtisen tekemät kaksi tutkimusta woke-asenteista julkaistiin yhtenä vertaisarvioituna tutkimusartikkelina maaliskuussa 2024. Lahtinen on poliittiselta kannaltaan vihreä ja pääosan tutkijan työstään hän on tehnyt mindfulness-tutkimuksen parissa.

Tuoreessa tutkimuksessa Lahtinen loi ja validoi uuden mittarin, jolla mitataan henkilöiden ”kriittisen sosiaalisen oikeudenmukaisuuden” asenteita (ts. woke-asenteita). Tutkimuksissa kartoitettiin mm. Turun yliopiston henkilökunnan ja opiskelijoiden (n = 848) sekä Helsingin Sanomien lukijoiden (n = 5030) woke-asenteita.

Käsiteltyjen asenteiden suhteellinen jyrkkyys on johtanut siihen, että termi *woke* on saanut aikaisempaa negatiivisemman maineen. Lahtinen pyrkii kuitenkin käyttämään termiä neutraalilla tavalla.

Tutkimuksessa taustoitetaan viime aikoina yleistyneiden woke-asenteiden kokonaisuutta ja teoriaperinteitä viittaamalla mm. intersektionaaliseen feminismiin, antirasismiin, kriittiseen rotuteoriaan, queer-teoriaan, postkolonialistiseen teoriaan ja muihin vastaaviin.

Woke-asenteita kartoittava aineisto on tutkimuksessa koottu lähtökohtaisesti edellä mainittujen aatesuuntausten keskeisistä teeseistä, jotka ovat saaneet suosiota nykykulttuurissa myös laajemmin. Saadut vastaukset korreloivat vahvasti sen kanssa, pitivätkö vastaajat itseään wokena vai ei.

MINKÄLAISIA VÄITTÄMIÄ ANNETTIIN ARVIOITAVAKSI?

VASTAAJIEN TULI MÄÄRITELLÄ, kuinka samaa tai eri mieltä he olivat tutkimukseen valittujen näkemysten kanssa. Aineistoon valikoitui ensin 26 väittämää, ja lopullinen woke-mittari muodostettiin seitsemästä kohteesta. Alla muutama esimerkki, r-kirjaimella on merkitty väitteet, joiden asteikko on käännetty pisteitä laskettaessa:

Väittämä 1: Jos valkoihoisilla ihmisillä on keskimäärin korkeammat tulot kuin tummaihoisilla ihmisillä, se johtuu rasismista.

Väittämä 2: Korkeakoulujen kurssikirjallisuuden tulisi sisältää vähemmän valkoihoisia tai eurooppalaisia kirjailijoita.

Väittämä 3: Mikroaggressioihin (= verbaalinen viesti tai käytös, jonka voi tulkita viestivän negatiivisia asenteita vähemmistöryhmää kohtaan, riippumatta alkuperäisestä tarkoituksesta) tulee puuttua usein ja aktiivisesti.

Väittämä 5: Ihonväreistä ei tarvitse puhua nykyistä enempää. (r)

Väittämä 7: Etuoikeutetun ryhmän jäsen saa ottaa käyttöönsä vähemmän etuoikeutetun identiteettiryhmän piirteitä tai kulttuurituotteita. (r)

Väittämä 8: Mikäli valkoihoinen ihminen ei myönnä olevansa rasisti, hän on silti todennäköisesti rasisti.

Väittämä 10: Yhteiskunnassa tulisi olla enemmän turvallisia tiloja (= tila, josta on sovituin säännöin pyritty poistamaan ennakkoluulot, konflikti, kritiikki tai potentiaalisesti loukkaavat teot, ideat tai keskustelut).

Väittämä 12: Cis-sukupuolisten* ihmisten olisi suotavaa ilmoittaa sukupuoli-identiteettiinsä liittyvät pronominit esimerkiksi someprofiileissaan. (* = ihminen, joka kokee olevansa syntymässä määrättyä sukupuoltaan.)

Väittämä 15: Ihmislajilla on kaksi biologista sukupuolta. (r)

Väittämä 17: Poliisi on rasistinen instituutio.

Mitä enemmän vastaaja oli *samaa mieltä* kriittistä sosiaalista oikeudenmukaisuutta kuvaavien väittämien kanssa ja mitä enemmän vastaaja oli *eri mieltä* käännettyjen väitteiden (r) kanssa, sitä wokemmat mielipiteet vastaajalla oli.

MITÄ TUTKIMUS KERTOI SUOMALAISTEN WOKE-ASENTEISTA?

YLEISESTI OTTAEN suomalaiset olivat eri mieltä kriittisen sosiaalisen oikeudenmukaisuuden väittämistä. Tuloksista löytyi kuitenkin jokapäiväisen elämän kannalta merkittäviä ja mielenkiintoisia eroavaisuuksia mm. sukupuolten, yliopistoalan ja poliittisten kantojen välillä.

Miehet torjuivat woke-asenteet selvästi, vain n. 14 % miehistä vastasi olevansa samaa mieltä (jokseenkin tai täysin) esitettyjen woke-näkemysten kanssa. Naisista sen sijaan n. 60 % kertoi olevansa samaa mieltä woke-näkemyksistä.

Tämä ero nousi Lahtisen mukaan tutkimuksen yhdeksi olennaisimmista löydöksistä. Turun yliopisto otsikoi oman mediatiedotteensa seuraavalla tavalla: ”Tutkimus osoittaa naisten olevan merkittävästi miehiä tiedostavampia.”

Akateemisessa kontekstissa luonnontieteen, lääketieteen ja kauppatieteiden edustajat vastustivat woke-väittämiä. Myötämielisesti woke-väittämiin suhtautuivat psykologian, sosiaalitieteiden ja humanististen tieteiden edustajat. Kiinnostavana yksityiskohtana miespuoliset humanististen tieteiden opiskelijat tyrmäsivät woke-väittämät kaikista jyrkimmin, kun taas naispuoliset humanististen tieteiden opettajat suhtautuivat niihin selkeän myötämielisesti.

Puoluekannatuksen mukaan jaoteltuna perussuomalaisten äänestäjät olivat kaikkein selkeimmin eri mieltä woke-asenteista. Myös kokoomuslaiset ja keskustalaiset vastustivat woke-väittämiä, joskaan eivät aivan yhtä selvästi kuin perussuomalaiset.

RKP:n kannattajat sijoittuivat skaalalla lähemmäksi keskiväliä ollen kuitenkin useammasta woke-väittämästä eri mieltä kuin samaa mieltä. SDP:n kannattajien keskuudessa näkemykset jakautuivat suurin piirtein puoliksi.

Vihreiden äänestäjät vastasivat hyväksyvänsä selvästi suurimman osan esitetyistä woke-väittämistä ja vasemmistoliittolaiset kannattivat woke-asenteita vielä vihreitäkin voimakkaammin.

KOHTI YHTEISTÄ YMMÄRRYSTÄ

OSKARI LAHTISEN innovatiivisessa tutkimuksessa on varmasti hiottavaa teesien muotoilujen ja muidenkin asioiden suhteen, mutta pelinavauksena se tarjoaa itsessään mielenkiintoisia tuloksia ja erinomaisen lähtökohdan tulevalle tutkimukselle, missä toivon suomalaisten olevan mukana korkeimmalle tasolle asti.

Lahtinen ansaitsee kiitosta myös tieteellisestä asenteestaan. Julkisten lausuntojen perusteella hänellä on aito pyrkimys asettaa tieteellinen tutkimus, menetelmät ja niiden kautta saadut objektiiviset tulokset henkilökohtaisten etujen ja poliittisten näkemysten sekä vahvistusvinoumien edelle.

Havaitut erot eri ihmisryhmien asenteissa herättävät ainakin minussa huolta siitä, mihin suuntaan yleinen asenneilmapiiri on kehittynyt ja kuinka merkittävä rooli tällä voi olla mm. erilaisten sosiaalisten kohtaamisten yhteydessä.

Jos jakaa tämän huolen tai asia kiinnostaa älyllisellä tasolla, on hyvä ymmärtää, mistä teoreettisista perinteistä viime vuosina yleistyneet woke-asenteet kumpuavat ja ketkä niitä pitävät yllä suomalaisessa kontekstissa.

Yhtä tärkeää on esittää toisistaan eroavat mielipiteet ja näkemykset sisällön suhteen rehellisesti ja tarkasti, muuten saattaa päätyä argumentoimaan olkinukkeja vastaan, eikä yhteinen ymmärrys pääse etenemään toivotulla tavalla. Myös omia kantojaan on järkevä tarkistaa tasaisin väliajoin.

Huhtikuussa 2024 luotamme poistunut filosofi **Daniel C. Dennett** muistutti asiasta tällä tavalla:

”Yritä sanoittaa toisen henkilön esittämä kanta niin selkeästi, kirkkaasti ja reilulla tavalla, että he sanovat: Kiitos, olisinpa itse keksinyt ilmaista kantani yhtä hyvin.”

Lähde:
Lahtinen, Oskari (2024) ”Construction and validation of a scale for assessing critical social justice attitudes”: https://doi.org/10.1111/sjop.13018

Lisälukemista ja kuunneltavaa:
Oskari Lahtisen blogi: https://oskarilahtinen.fi/
Oskari Lahtisen haastattelu Puheenaihe-podcastissa, jakso 280
Michael Shermerin haastattelussa Coleman Hughes ”The End of Race Politics”: https://youtu.be/--3I-rncEAk?si=j7Qrh3Wm0KSpiTSN
Gad Saad: The Parasitic Mind
John McWhorter: Woke Racism
Helen Pluckrose & James Lindsay: Cynical Theories
Ibram X. Kendi: How to Be an Antiracist
Robin DiAngelo: White Fragility
Richard Delgado & Jean Stefancic: Critical Race Theory an Introduction
Judith Butler: Gender Trouble

TIINA
RAEVAARA

Mikä on, kun ufo ei kiinnosta

ELETTIIN TOISTA KORONAKESÄÄ, kun Yhdysvaltojen tiedusteluviranomaiset julkaisivat raportin vuoden 2004 jälkeen tehdyistä 144 ufo-havainnosta. Havainnot olivat lähinnä lentäjiltä peräisin, ja julkisuuteen annettiin myös lentokoneiden nauhoitteita, joissa tunnistamattomaksi jääneitä kohteita oli kuvattu lähinnä lämpökameroilla.

Tuntui monella tapaa uuden aikakauden merkiltä, että Yhdysvaltain viranomaiset olivat valinneet aiempaa avoimemman linjan uap- eli unidentified aerial phenomena -havaintoihin. Videoilla pienet mustat lämpötihentymät poukkoilivat tavalla, joka ainakin maallikosta tuntui lähinnä yliluonnolliselta – ei ainakaan maanpäällisen elämän teknologian mahdollistamalta.

Kuinka hienoa! Mikään ei olisi mielenkiintoisempaa kuin se, että joltain muulta taivaankappaleelta löytyisi kotoperäistä elämää tai että paljastuisi maan ulkopuolisen älykkyyden seurailleen meitä jo hyvän aikaa.

Tai niin luulisi. En kuitenkaan jaksanut innostua, raportinkin selasin pintapuolisesti läpi. Huomio oli koronasulkujen vaikutuksessa elämään ja rokotteiden odottelussa.

Oma kiinnostuksen puute tuntui jopa huvittavalta: jos edes Yhdysvaltain tiedusteluviranomaisten pitkään kirjoituspöydän laatikossa pitämä aineisto ei kiinnosta, kiinnostuisinko vielä sittenkään, kun avaruusolennot laskeutuisivat takapihalleni?

Tajusin myös nopeasti, etten ollut ainoa, joka ei enää kyennyt löytämään itsestään lapsenomaista ufo- tai uap-intoilijaa. Jokin tuntui muuttuneen julkisessa suhtautumisessa ufo-havaintoihin, ja kun selasin verkon keskusteluja läpi, muutos itse asiassa tuntui tapahtuneen jo 2010-luvun puolivälissä.

Ufoista kohkataan vähemmän, media suhtautuu julkaistuihin havaintoihin pääsääntöisesti neutraalin asiallisesti ja älyttömimpiin väitteisiin törmää verkossa aiempaa harvemmin.

Mutua kestävämpää todistusaineistoa tälle on tietenkin hankala löytää. Tulkitsen maailmaa oman vinoutuneen kokemusmaailmani kautta, mutta ennen kaikkea internet on muuttunut viidentoista vuoden aikana varsin paljon. Sosiaalisessa mediassa jaetaan erilaisia juttuja kuin vaikkapa vuonna 2010. Blogit ovat vähentyneet ja erilaiset kiinnostuksen kohteet jakaneet ihmisiä aina uusiin ryhmiin, joista osa on painunut syvälle verkon syövereihin.

On siis mahdollista, että ufo-intoilu ja mitä merkillisimmät väitteet aiheesta voivat paksusti, mutten vain törmää niihin enää.

Toisaalta maailmassa on monenlaisia trendejä, jotka muokkaavat suhtautumista ufo-havaintoihin. QAnon taisi viedä ilmatilan muilta salaliittoteorioilta ja toisaalta imi niitä itseensä. Pahimman ufo-hörhöilyn ytimessä ovat olleet väitteet liittovaltion salailusta ja valheen verkosta, ja tämähän sopii varsin luontevasti osaksi QAnonia. Voisi olettaa, että jotkut ufo-salaliittoteoreetikot siirtyivät QAnon-teoreetikoiksi, ja heidän huomionsa siirtyi ufoista yleisemmin Yhdysvaltain politiikkaan.

Myös koronapandemia saattoi vaikuttaa: syntyi uusia salaliittoteorioita ja uudenlaisia epätotuuksia, joita levittää.

Hörhöilyä on voinut vähentää myös julkisen vallan käyttäjien parantunut toiminta. Yhdysvaltain puolustus- ja tiedusteluviranomaiset tuntuvat olevan aiempaa avoimempia uap-asioissa **Bidenin** valtakaudella. Raportteja ja tallenteita julkaistaan, tutkimusryhmien perustamisesta tiedotetaan ja ennen kaikkea kerrotaan siitä, mitä ei ole saatu selvitettyä yrityksistä huolimatta.

Ajattelen ja toivon, että myös median toiminta on parantunut. Niin se on parantunut ainakin monen tiedeaiheen suhteen: enää ei voisi kuvitella, että suomalaisessa mediassa koronarokotteita kommentoisivat tasavertaisessa asemassa rokotusasiantuntija ja homeopaatti. Ehkäpä uap-havainnostakin osataan nyt uutisoidaan neutraalisti ja ylilyöntejä välttäen.

Voi olla, että jokin on muuttunut myös kollektiivisessa suhtautumisessamme vieraaseen älyyn. Etsiikö ihmiskunta vertaistaan nyt omasta luomuksestaan, tekoälystä? Tai ehkä viimeiset vuodet kriiseineen ovat saaneet meidät vain tuijottelemaan omaan napaamme sen sijaan, että tähyilisimme muualle.

Uusia kunniajäseniä Skepsikselle

SKEPSIKSEN HALLITUS esitti yhdistyksen kevätkokoukselle neljää uutta henkilöä yhdistyksen kunniajäseniksi. Maaliskuun 19. pidetty kokous päätti yksimielisesti hallituksen esityksen mukaisesti kutsua kunniajäseniksi Skepsiksen entiset pitkäaikaiset puheenjohtajat **Jukka Häkkisen** (1999-2003), **Pertti Laineen** (2008-2012) ja **Otto Mäkelän** (2013-2019 ja 2022-2023) sekä pitkäaikaisen sihteerin **Paula Heinosen** (2014-2023).

Menneinä vuosina Skepsiksen kunniajäseniksi on kutsuttu **Raimo Tuomela**, **Nils Mustelin**, **S. Albert Kivinen**, **Veikko Näntö** ja **Anna-Liisa Räihä**. Yhdistyksen kunniapuheenjohtajaksi on kutsuttu **Ilpo V. Salmi** ja ainaisjäseniksi **Johan Silén**, **Rauni Tiainen**, **Hannu Karttunen**, **Risto Selin**, **Jari Koponen** ja **Kulle Raig**. Yhdistyksen ansiodiplomin ovat saaneet **Pekka Hartola**, **Veijo Saano**, **Anneli Aurejärvi** ja **Marketta Ollikainen**.

Paula Heinonen ei halunnut kuvaansa lehteen.

RISTO K. JÄRVINEN

Otto Mäkelä toimi yhtäjakoisesti Skepsiksen hallituksessa vuodet 2000-2023. Kuvassa hän keskustelee Intiassa huijareita ja guruja paljastaneen ja Suomeen pakenemaan joutuneen Sanal Edamarukun kanssa maaliskuussa 2017 tieteiden talolla Edamarukun Skepsikselle pitämän yleisöluennon jälkeen.

RISTO K. JÄRVINEN

Pertti Laine (vas.) oli puheenjohtajakaudellaan mm. järjestämässä paljon mediahuomiota saanutta homeopaattista itsemurhaa Hakaniemen torilla Helsingissä. Seitsemän uskaliasta skeptikkoa otti Skepsiksen tempauksessa yliannostuksen homeopaattisia pillereitä. Kenellekään ei käynyt mitään.

STUDIO MUSTA&VALKOINEN

Jukka Häkkinen on havaintopsykologi, joka luennoi Skepsikselle viimeksi lokakuussa Helsingin keskustakirjasto Oodissa. Esitys perustui Häkkisen uuteen kirjaan ”Salaliitot ympärilläni – Miksi totuus ei kiinnosta aivojamme?”

Cass-raportti:

Suomalaiset sukupuoliristiriidan hoitokäytännöt maailman parhaita

Hilary Cass sai selvityksensä aikana vihapostia ja uhkailuja, ja häntä ohjeistettiin olemaan käyttämättä julkista joukkoliikennettä.

MARKKU JAVANAINEN

”Terveydenhuollossa on harvoja aloja, joissa ammattilaiset pelkäävät niin paljon keskustella avoimesti näkemyksistään, ja joissa ihmisiä parjataan sosiaalisessa mediassa ja joissa nimittely muistuttaa pahinta kiusaamista.”

Näin kirjoittaa transhoidoista **Hilary Cass**, joka johti lasten ja nuorten sukupuolidysforian hoitoja arvioivaa Englannin terveysviranomaisen (*NHSE*) asettamaa selvitysryhmää. Neljä vuotta kestäneen selvitystyön loppuraportti ilmestyi 10.4.2024 (*Cass review*, 388 sivua)[1].

Cass jatkaa raportin esipuheessa:

”Kestää usein vuosia ennen kuin vahvat positiiviset tutkimustulokset otetaan käyttöön hoitotyössä. Tähän on monia syitä. Yksi on se, että lääkärit voivat olla varovaisia uusien löydösten käyttöönotossa. - - Sukupuolihoidon alalla lapsille tapahtui aivan päinvastoin. Perustuen yhden hollantilaisen tutkimuksen ehdotukseen, että murrosikää estävät lääkkeet voivat parantaa psykologista hyvinvointia kapeasti määritellylle ryhmälle sukupuoliristiriitaa kokevia lapsia, levitettiin tällainen käytäntö nopeasti muihin maihin. Tämä johti pian suurempaan valmiuteen aloittaa maskulinisoivien / feminisoivien hormonien käyttö teini-iän puolivälissä ja tämän tavan laajentamiseen suuremmalle ryhmälle nuoria, jotka eivät olisi täyttäneet alkuperäisen hollantilaisen tutkimuksen hoitokriteerejä. Jotkut ammattilaiset luopuivat tavanomaisista kliinisistä lähestymistavoista kokonaisvaltaiseen arviointiin.”

Raporttiin liittyen on julkaistu kahdeksan systemaattista selvitystä arvovaltaisessa *British Medical Journalissa* (*BMJ*).[2]

BMJ:n päätoimittaja kirjoitti raportista ja Cassista seuraavasti:

”Hänen johtopäätöksensä on huolestuttava kaikille, jotka aidosti välittävät lasten hyvinvoinnista: sukupuolilääketiede on ’rakennettu hataralle pohjalle’. Samassa kirjoituksessa arvostellaan voimakkaasti myös transtutkijoiden järjestön WPATH:in näyttöön perustumattomia suosituksia, joita on käytetty kliinisten ohjeiden perustana. Ne vaikuttivat myöhempien kansainvälisten ohjeiden kehittämiseen.[3]

NHSE ilmoitti noudattavansa Cass-raportin periaatteita Englannissa ja arvioi raportin olevan kansainvälisesti erittäin tärkeä ja merkityksellinen.[4]

Raportin ensimmäinen konkreettinen suositus on jo Englannissa voimassa: murrosiän estävien hormonien antaminen on lopetettu muulloin kuin erityisissä tapauksissa transhoitojen seurantatutkimusten yhteydessä. Myös Skotlannissa ”blokkerihoitojen” antaminen keskeytettiin.[5]

NHS ilmoitti myös aloittavansa vastaavan selvityksen aikuisten transhoidoista. Hilary Cass kertoi, ettei hän tule johtamaan tätä tutkimusta. Hän on saanut selvityksen aikana vihapostia ja uhkailuja, ja häntä on ohjeistettu olemaan käyttämättä julkista joukkoliikennettä.[6]

Parlamentissa Labour-puolueen edustaja **Dawn Butler** levitti transaktivistien disinformaatiota siitä, että Cass olisi jättänyt sata tutkimusta pois raportista vääristelläkseen tuloksia. Cass selitti hänelle, että tutkijat lukivat ne kaikki, mutta vain osa täytti luotettavuuden kriteerit edes osittain, ja nämä olivat mukana tutkimuksessa.[7]

Samojen tutkimusten heikosta laadusta kirjoitettiin myös BMJ:n päätoimittajan kirjoituksessa: sadasta vain kaksi täytti tiukat tieteelliset kriteerit.

Suomen transhoitojen tutkimukset, käytännöt ja palveluvalikoimasuositukset (*Palko*) mainitaan Cassin raportissa useita kertoja poikkeuksellisen positiivisessa valossa vertailtaessa eri maita, yksi esimerkki:

”Havainnot herättävät kysymyksiä nykyisten saatavilla olevien ohjeiden laadusta. Useimmat maat eivät ole noudattaneet kansainvälisiä ohjeiden kehittämisstandardeja, minkä vuoksi tutkimusryhmä voi suositella käyttöön vain kahta ohjetta – Suomessa vuonna 2020 julkaistua ohjetta ja Ruotsissa vuonna 2022 julkaistua ohjetta.”

RISTO K. JÄRVINEN

Riittakerttu Kaltiala esitelmöi Skepsikselle viime vuoden toukokuussa. Kuluvan vuoden maaliskuussa hänelle myönnettiin arkkiatri Risto Pelkosen arvostettu Pikkutikka-palkinto. Se myönnetään hyvälle lääkärille, joka on merkittävästi edistänyt lääkärin työn tiedollista, taidollista ja ihmisläheistä osaamista sekä osoittanut työssään toisesta välittämistä ja erilaisuuden hyväksymistä.

Huomattakoon vielä, että suomalaiset suositukset on julkaistu ennen ruotsalaisia.

Suomi on ollut edelläkävijä kehitettäessä luotettavimpaan tutkimukseen perustuvia transhoitoja. Suomessa on tehty luotettavin tutkimus (Ruuska, Tuisku, Holttinen, Kaltiala) itsemurhista liittyen transhoitoihin hakeutuviin nuoriin. Tulos: Kliininen sukupuolidysforia ei näytä ennustavan kokonaiskuolleisuutta eikä itsemurhakuolleisuutta, kun otetaan huomioon psykiatrisen hoidon historia.

Suomessa keskeinen transhoitoja ja -tutkimusta kehittänyt henkilö on **Riittakerttu Kaltiala**, joka viime vuonna esitelmöi sukupuoli-identiteettiin liittyvistä asioista Skepsiksen tilaisuudessa. Skepsis on ollut tilanteen tasalla tässäkin kiistakysymyksessä.

Kaltialalle myönnettiin maaliskuussa 2024 Tampereen lääkäripäivillä arkkiatri **Risto Pelkosen** *Pikkutikka*-palkinto. Se myönnetään hyvälle lääkärille, joka on merkittävästi edistänyt lääkärin työn tiedollista, taidollista ja ihmisläheistä osaamista sekä osoittanut työssään toisesta välittämistä ja erilaisuuden hyväksymistä.[9]

Varsin hyvän käsityksen Cass-raportin kiinnostavimmista kohdista saa SEGM:n yhteenvedosta.[10]

Tieteen itsekorjaavuus näyttää toimivan tässäkin asiassa, vaikka muutaman vuosikymmenen viipeellä.

Viitteet:
(1)https://cass.independent-review.uk/home/publications/final-report/
(2)https://adc.bmj.com/pages/gender-identity-service-series
(3) https://www.bmj.com/lookup/doi/10.1136/bmj.q814
(4) https://tinyurl.com/3wywzt48
(5)https://www.bbc.co.uk/news/uk-scotland-68844119.amp
(6) https://tinyurl.com/473pjzy2
(7) https://tinyurl.com/53yt6kft
(8) https://mentalhealth.bmj.com/content/ebmental/27/1/e300940.full.pdf
(9)https://tinyurl.com/Kaltiala-Pikkutikka-palkinto
(10)https://segm.org/Final-Cass-Report-2024-NHS-Response-Summary

KUVAT: HANNU JUKOLA

Uskoon kasvanut Tuomas Enbuske:

Olen edelleen skeptikko!

RISTO K. JÄRVINEN

”Olen edelleen Mensan jäsen, seuraan tieteen viimeisimpiä uutisia. Maailmankuvani on äärimmäisen tieteellinen. Ja uskon Jumalaan.”

KIIHKEÄNÄ ATEISTINA ja skeptikkona tunnettu toimittaja-kolumnisti-podcastaaja Tuomas Enbuske ilmoitti maaliskuussa *Kirkko ja kaupunki* -lehdessä kasvaneensa uskoon. Hän itse oli todennut asian jo vuonna 2022 ja sitä ennen kertonut kirkossakäymisistään vuoden verran *Twitterissä*.

Uskovaiset ottivat uutisesta tietysti kaiken irti. Pääsiäisyön messussa Enbuske jo saarnasi synnistä Mikaelinkirkossa Turussa. Jotkut ateistit ja skeptikot taas olivat raivoissaan. ”Olette jostain olemattomasta Jessestä ja armosta horisevia taikauskovaisia sekopäitä. Totisesti olette!”

Skeptikko-lehden haastattelussa 19.5. Enbuske mm. kertoo, kuinka voi samaan aikaan sekä omata tieteellisen maailmankuvan että uskoa Jumalaan.

”ÄHÄKUTTI, DAWKINS JA HARRIS”

Kerrot kasvaneesi uskoon yli kymmenen vuoden loogisen päättelyn, keskustelujen ja lukemisen kautta. Kerro tarkemmin tästä prosessista.

Hauska vastata tähän haastatteluun. Fiilis on vähän kuin olisi poliisikuulustelussa, mutta kokeillaan.

Myös silleen kafkamainen fiilis, että tiedän, että mitä tahansa sanon, niin lukijat eivät usko. Mutta mä olen kasvanut uskoon 46 vuotta, siitä lähtien, kun vanhempani kastoivat mut ja lukivat iltarukouksen nukkumaan mennessäni. Opin lukemaan nelivuotiaana ja olen lukenut elämässäni enemmän kuin kaikki NHL:n pelaajat yhteensä.

Hankala sanoa, mikä erityinen kirja olisi johdattanut minut uskoon. Lapselliset ateistivuoteni olivat nolkytluvun loppupuolella, jolloin luin kaikki **Dawkinsit** ja **Harrisit** ja muut ateistiklassikot, ja olin julistava ateisti. Tajusin jo rippikoulussa, ettei mitään Jumalaa ole olemassa.

Mutta ähäkutti. Oikeastaan vasta Dawkinsin ja Harrisin kirjat yllyttivät minua uskomaan. Koska aivoni toimivat niin, että lukiessani alan toimia tekstin vasta-asianajajana. Noiden lisäksi esimerkiksi **Dennettin** kirjat uskomusjärjestelmien syntymisestä ovat olleet mulle tärkeitä. Ja ovat edelleen totta ja päteviä.

Mulla on muutamia ystäviä, jotka ovat äärettömän älykkäitä. Olen introvertti ja elän lähinnä abstraktioiden maailmassa. Eli luen ja juttelen ystävieni kanssa kirjoittaen. Olen jutellut vuosikausia uskosta mm. matemaatikkoystäväni kanssa. Hän on huippuälykäs ja oli samalla tavalla kiihkeä ateisti kuin minä. Tässä tulee oleellinen asia: minkään juttelun *tavoite* ei ollut alkaa uskoa Jumalaan. Looginen päättely ei toimi niin, että päätetään lopputulos ensin ja haetaan siihen sitten todisteita.

Minkälainen on tämä uskosi, johon et siis ole tullut vaan kasvanut?

Uskon, että Jeesus kuoli ristillä meidän syntiemme tähden, ja sen takia meillä on armo, sen takia kelpaamme sellaisena kuin olemme. Emme voi koskaan täysin kelvata toiselle ihmiselle, mutta Jeesukselle me kelpaamme. Oleellista uskossani on siis armo. Erittäin oleellista on se, että emme pelastu teoillamme, vaan yksin uskosta, yksin armosta, yksin Kristuksen tähden.

”ATEISTIT JA SKEPTIKOT EIVÄT VOI YMMÄRTÄÄ PYHÄÄ HENKEÄ”

Olet väittänyt, että ateismi synnytti woke-ideologian, jossa neuvotellaan koodeista koko ajan: miksi saa kutsua ketäkin, mikä on mikäkin sukupuoli ja mikä mitäkin seksuaalisuutta. Että kyseessä on sama asia kuin kristinuskon kohdalla aikanaan. Että tämän takia jo 2000 vuotta testattu uskonto on parempi kuin woke, jota meille nyt tarjotaan.

Kaikki uskomusjärjestelmät syntyvät samalla logiikalla. Tätäkin juttua lukevalla ateistiskeptikolla on samalla logiikalla syntynyt uskomusjärjestelmä kuin minulla. (Tämä ei tietenkään tarkoita, että kaikki uskomusjärjestelmät olisivat yhtä hyviä.) Mutta uskonnolle on aina oma ekolokero, joka täyttyy jollakin. Yksikään *Dunbarin lukua* isompi ihmisryhmä ei toimi ilman tabuja, pyhiä asioita, saastuneita sanoja tai seksuaalikontrollia. Ei yksikään. Ja wokessa neuvotellaan nimenomaan nyt kaikista näistä asioista. Se on täyttä hulluutta.

Sinulla on synestesia, eli mm. näet maailman laatikkoina: atomien laatikko (minä suutelin sinua), ideoiden laatikko (minä rakastin sinua) ja nyt sinulle on avautunut uusi, uskonnon laatikko. Miten laatikoissa voi olla ristiriitaista tietoa uskonnosta ja tieteestä?

Siten, että ne ovat eri laatikot. Voithan esimerkiksi atomien maailman laatikossa tietää, että joku on täysi mulkku ja tietää kaikki faktat, kuinka hän on tehnyt sinua kohtaan väärin. Mutta silti abstraktioiden maailman laatikossa voit rakastaa häntä, etkä saa sitä rakkautta pois päältä, vaikka yrittäisit, koska rakastat. Eli atomien maailman faktoilla ei voi aina muuttaa abstraktioiden maailman laatikon faktoja. Rakkaus on oikeasti olemassa, vaikkei siihen voi koskea.

Miten silti voit uskoa konkreettisesti, että ehtoollisleipä on Jeesuksen ruumis ja viini verta?

Miten voit uskoa, että rakastat vaimoasi, vaikka et voi koskea siihen rakkauteen? Tämä ei ollut näsäviisas vastaus. Rakkaus on mulla kakkoslaatikossa ja uskonto kolmosessa. Mutta se ei siis tarkoita, että kaikki olisi jotenkin symbolista, vaan se kaikki todella on totta.

Uskotko Raamatun ihmetekoihin kuten Eevan luomiseen Aatamin kylkiluusta ja Jeesuksen vetten päällä kävelyyn?

Tiedän, että nuo ovat symbolisia myyttejä, jotka ovat kiertäneet Lähi-idässä eri muodoissa ja eri uskonnoissa. Tiedän myös, että ihminen on kehittynyt evoluutiossa pikku hiljaa samasta kantalajista simpanssien kanssa. Mulla on hyvin tieteellinen maailmankuva, ja olen edelleen kiinnostunut mm. neurotieteistä ja evoluutiobiologiasta.

Enbuskesta tuli hetkessä kysytty puhuja uskonnollisissa tilaisuuksissa. Kuvassa hän keskustelee Kuopion piispan Jari Jolkkosen kanssa Kirkon juhlat -tapahtumassa Tampereen tuomiokirkossa toukokuussa.

Odotatko Jumalalta ihmetekoja?

En odota. Me luterilaiset kuulumme siihen koulukuntaan, että mielestämme ihmeteot ovat ikään kuin ”holdissa”. Esimerkiksi pyörätuolia käyttävien ”parantaminen” kävelemään on vaarallista ja johtuu siitä, että sairas ihminen adrenaliiniryöpyssä pystyy kyllä kävelemään yllättävän pitkäänkin. Mutta seuraavana päivänä paikat ovat vielä enemmän kipeitä.

Olet kokenut Pyhän Hengen kosketuksen?

Siitä on nolointa puhua. Olenkin kutsunut tapahtunutta Jumalan vittuiluksi minulle. En olisi tarvinnut sitä kosketusta, koska en ole millään tavalla mystikko. Mutta niin vain Pyhä Henki on koskettanut minua muutaman kerran. Ne hetket ovat liittyneet tilanteisiin, joissa olen saanut jonkun oivalluksen, joka on yleensä liittynyt siihen, miten voisin tehdä muille hyvää. Se kosketus tuntuu kuin MDMA:n ja orgasmin yhdistelmältä. Paitsi paljon paremmalta, koska siinä tajuaa äärettömän hyvyyden ja rakkauden. Että se kaikki todella on olemassa.

Tämä on hyvin henkilökohtainen asia. Jos asiaa on hankala ymmärtää, niin vertaa sen logiikkaa siihen, miltä tuntuu rakastaa omaa lastaan. Sen selittäminen ihmiselle, joka ei ole koskaan rakastanut ketään, olisi yhtä hankalaa. (En siis väitä, etteivät ateistit rakasta, vaan että ateistit eivät voi ymmärtää Pyhää Henkeä.)

Minkälainen todistusaineisto saisi sinut luopumaan nykyisestä uskostasi?

Varmaan samanlainen kuin mikä saisi sinut luopumaan uskomasta siihen, että olet oikeasti sinä. Ja että olet maapallolla toisten ihmisten kanssa. Sellainenkin on teoreettisesti mahdollista, muttet varmaankaan pidä sitä kovin todennäköisenä.

JUMALA EI LUONUT VITTUILLAKSEEN SKEPTIKON AIVOJA

Olet entinen ateisti, nykyinen uskovainen. Oletko edelleen kuitenkin skeptikko?

Totta kai. Olen edelleen Mensan jäsen, luen tiedekirjoja, seuraan tieteen viimeisimpiä uutisia. Maailmankuvani on äärimmäisen tieteellinen. Olen älykäs loogikko. Ja uskon Jumalaan. Jännintä on, että en joudu luopumaan mistään tai pienentämään tai tyhmentämään itseäni. Tai välttämään epämiellyttäviä kirjoja, kysymyksiä tai puheenaiheita.

Miten erottelet uskonnon ihmeet ja väitetyt parapsykologiset ilmiöt?

Uskonnon ihmeet ovat erilaisia kuin ei-uskovana luulin. Ylipäätään uskominen on aivan erilaista kuin luulin sen olevan silloinkin, kun halusin uskoa. Jos uskonto oli-

si ihmeautomaatti, niin että syöpä paranisi rukoilemalla, ei koko hommassa olisi mitään pointtia. Totta kai silloin kaikki ihmiset uskoisivat siihen samalla tavalla kuin painovoimaan, eikä kukaan tajuaisi sitä ihmeeksi.

Pidätkö esimerkiksi tarot-korttien luentaa, humanoideja, ufoja yms. saatanan juonena harhauttaa ihmistä pois Jumalan luota vai suhtaudutko niihin skeptisesti?

En pidä niitä saatanan juonina.

Suhtaudutko itse omaan uskoosi skeptisesti?

Suhtaudun samalla tavalla skeptisesti kuin sinä suhtaudut skeptisesti siihen, että olet sinä. Voithan olla tietokonesimulaatio. Mutta uskon sinun pitävän tätä oikeasti hyvin uskomattomana.

Ei kai tämä uskosi vain ole pila – koe, jonka avulla testaat ihmisten reagointia?

Ei ole. Viikoittainen kirkossakäynti olisi liian kallis hinta ja ajanhukkaa jonkun testin tekemiseen.

Olet kertonut viestisi ateisteille ja skeptikoille olevan, että lähestykää uskoa enemmän abstraktin taiteen kuin esimerkiksi matematiikan ja fysiikan puolelta. Mitä tarkoitat?

Sitä, että näen maailman kuvioina ja lukuina ja päällekkäisinä abstraktioina. Eli näen esimerkiksi taiteen tai ironian logiikan päässäni matemaattisina laatikkoina, jotka asettuvat abstraktioina päällekkäin. Eli asioissa on meta-tasoja ja meta-meta-tasoja. Eli kaikki on jotakin suhteessa johonkin aiempaan. Eli ymmärrän Jumalaa vähän samalla tavalla kuin ymmärrän kuvataidetta tai ironiaa. Mutta ne ovat eri asia.

”Koin Pyhän Hengen kosketuksen Jumalan vittuiluksi minulle.”

Mikä on viestisi meille skeptikoille?

Tämä on helvetin hankala kysymys. Koska viestini olisi tietysti, että Jeesus kuoli ristillä myös teidän syntienne tähden, eikä Jumala vittuillakseen luonut teille älykkäitä skeptikon aivoja. Samaan aikaan tällainen kauppaaminen ei tietenkään auta, vaan lähinnä lisää teidän defenssiänne asiassa. Mutta kun nyt itse *kysyit*, niin se on viestini.

Lisäksi kuunnelkaa *Suomen nostatus* -podcastia, jossa minä ja **Otto Juote** keskustelemme kahdessa jaksossa siitä, onko Jumala olemassa ja todistamme, että kyllä on. Podcast löytyy kaikista palveluista.

Synti paljastuu edelleen verestä?

JOKO OLET MITTAUTTANUT syntiesi määrän? Skeptikon lukija huomasi, että moni näytti tekevän niin kevätmessuilla Helsingin Messukeskuksessa 21.-24. maaliskuuta. Sormenpäästä otetusta verinäytteestä tehtiin pika-analyysi veren laadusta. Halutessaan sai ”kaupan päälle” syntianalyysin. Syntejä saattoi sitten puhdistella ostamalla erilaisia vitamiineja, kunto-ohjelmia ja coachausta.

Seinäjulisteiden mukaan asiassa vedottiin Raamatun Jesajan kirjan lukuun 1:18, jonka mukaan ”vaikka teidän syntinne ovat veriruskeat, tulevat ne lumivalkeiksi; vaikka ne ovat purppuranpunaiset, tulevat ne villanvalkoisiksi”.

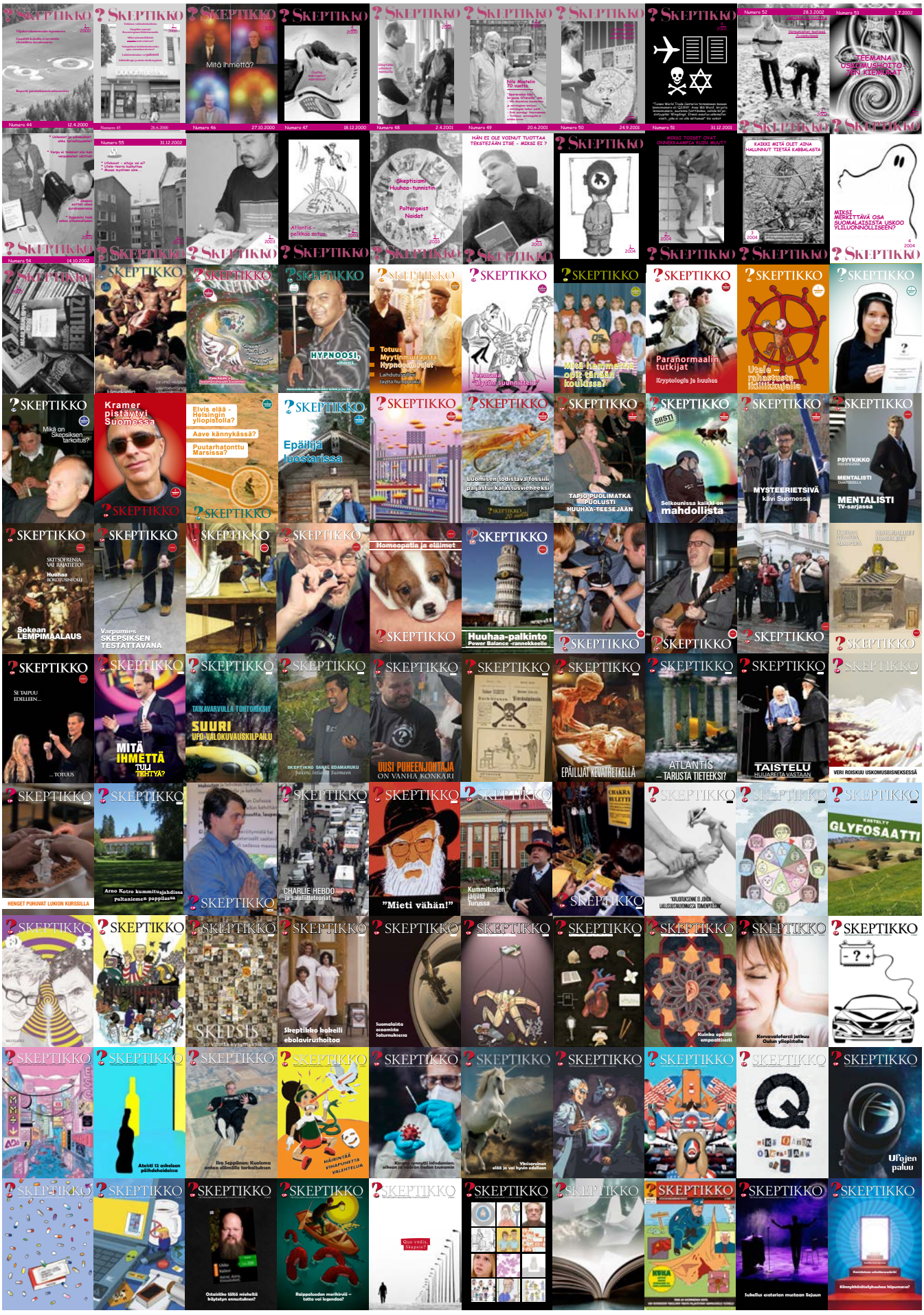
Palvelua tarjottiin *E-Coach Marko Vapan* ständillä. Hetkinen! Nimi kuulostaa tutulta. Aivan: jo kymmenen vuotta sitten mediassa kerrottiin keminmaalaislähtöisten kaksoisveljesten **Marko** ja **Mikko Vapan** yrityksistä *Droppi Veripalvelu ja Mikkoskopia*, joka mm. tekevät kuivaverianalyyseja. Veljesten mukaan kuivuneesta verinäytteestä skannattu kuva kertoo henkilön terveystilan. Samaa analyysimenetelmää sovellettiin myös *syntimittari.fi* -palvelussa, jonka kerrottiin paljastavan näytteenantajan syntisyyden asteen.

Skeptikossa 1/2014 uutisoitiin, että *Mainonnan eettinen neuvosto* oli saanut lausuntopyynnön yksityishenkilöltä liittyen veren puhtauden mittausta koskevaan mainontaan. Neuvosto katsoi, ettei kuivaveripalvelun mainonta ole yleisesti hyväksyttyjen menettelytapojen ja hyvän tavan mukaista.

Tämä ei näköjään veljeksiä pysäyttänyt. Toiminta jatkuu eri nimellä, mutta samoilla väitteillä edelleen. Viime vuonna veljekset pyrkivät läpi pääsemättä eduskuntaan, Mikko *Kristallipuolueen* listoilta Oulun vaalipiiristä, Marko *Valta kuuluu kansalle* -puolueen listoilta Lapin vaalipiiristä. Vaalien jälkeen heidät vangittiin epäiltynä turvallisuussalaisuuden paljastamisesta, joka luokitellaan maanpetosrikokseksi. He olivat kartoittaneet Suomen tunneliverkostoa ja julkaisseet tietojaan somessa, koska olivat kiinnostuneet mm. *tunnelisota*-termillä tunnetusta salaliittoteoriasta, johon maailmalla on kuulunut hyvinkin värikkäitä ja vaikeasti uskottavia väitteitä.

Skeptikon lukija myötähäpesi sitä, että ihmiset varta vasten jonottivat mittaukseen. Itse hän ei kyennyt siihen. ”Viisainta on seurata kolesteroliarvoja, ne paljastavat synnit riittävän hyvin.”

RISTO K. JÄRVINEN

SKEPTIKKO
Mitä ihmettä?
Numero 44
Numero 45
Numero 46
Numero 47
Numero 48
Numero 49
Numero 50
Numero 51
Numero 52
Numero 53
TEEMANA USKOMUSHOITO – TEN KIEMUAT
Numero 54
Numero 55
Atlantis – pelkkä satua.
Skeptisismi: Huuhaa-tunnistin
Poltergeist Noidat
HÄN EI OLE VOINUT TUOTTAA TEKSTEJÄÄN ITSE – MIKSI EI ?
MIKSI TOISET OVAT ONNEKKAAMPIA KUIN MUUT?
KAIKKI MITÄ OLET AINA HALUNNUT TIETÄÄ KABBALASTA
MIKSI MERKITTÄVÄ OSA SUOMALAISISTA USKOO YLILUONNOLLISEEN?
HYPNOOSI,
Totuus Myytinmurtajista
Hypnoosin valat
Laihdutusvälineet tavoittaa humpuukia
Teoreema – älyton suunnitelu?
Mitä hirmeitä opit tänään koulussa?
Paranormaalin tutkijat
Kryptologia ja huuhaa
Ufoile – rohkeasta ihmisrakkujalle
Mikä on Skepsiksen tarkoitus?
Kramer pistäytyi Suomessa
Eivis elää - Helsingin yliopistolla?
Aave kännykässä?
Puutarhatonttu Marsissa?
Epäilijä luostarissa
Luomisen todistava fossiili paljastui kalastusvieheeksi
TAPIO PUOLIMATKA RÄPSÄHTI HUUHAA-TEESSE JÄÄN
SIISTI
Selkounissa kaikki on mahdollista
MYSTEERIETSIVÄ kävi Suomessa
PSYYKIKKO
MENTALISTI
MENTALISTI TV-sarjassa
SKITSOFRENIA VAI RAJATIETO?
Huuhaa KOKOTUSINFOILE
Sokean LEMPIMAALAUS
Varpumies SKEPSIKSEN TESTATTAVANA
Homeopatia ja eläimet
Huuhaa-palkinto
Power Balance -rannekkeella
SE TAIPUU EDELLEEN...
... TOTUUS
MITÄ IHMETTÄ TULI TEHTYÄ?
TAIKAVARVULLA TOHTONIKSI?
SUURI UFO-VALOKUVAUSKILPAILU
SKEPTIKKO SANAL EDAMARUKU
UUSI PUHEENJOHTAJA ON VANHA KONKARI
EPÄILIJÄT KEVÄTRETKELLÄ
ATLANTIS – TARUSTA TIETEEKSI?
TAISTELU HUUHAREITA VASTAAN
VERI ROISKUU USKOMUSBISNEKSESSÄ
HENGET PUHUVAT LUKION KURSSILLA
Arno Kotro kummitusjahdissa Paltaniemen pappilassa
CHARLIE HEBDO ja salaliittoteoriat
”Mieti vähän!”
Kummitusten jäljillä Turussa
KRISTELY GLYFOSAATTI
Skeptikko kaipaa ebolavirushoitoa
Suomalaisia osaamista Saturnuksessa
Kuinka epäilijä empaattiseksi
Koravavatarsai jatkuu Oulun yliopistolla
Ufojen paluu
Ateisti 12 askeleen päihdehoidossa
Ilro Seppänen: Kuolema antaa elämälle tarkoituksen
HÄIRINTÄÄ VIHAPUHETTA VALEHTELUA
Kenties uusmyytti infodumian: aiheen ja vääränlaisen tiedon tsunamin
Yhteisrvinen elää ja voi hyvin edellen
Ohtoisko tällä miehellä höyhyen ennuttuhnan?
Roippaluodan merihirviö – totta vai legendaa?
Onko yhdistä Skepsiksi?
Sulkellua eroterian mustaan lejuun
Kömpikkidellyhuuhaa hipumaisa?

Takana sata Skeptikkoa – ja lähes 25 vuotta

”Ensin pelotti, sitten nauratti, nyt oksetti.”

RISTO K. JÄRVINEN

SKEPTIKKO 1/2024 oli sadas Skeptikko, jonka päätoimittajana olen ollut. ”Juhlaa” vietetään vasta tässä lehdessä, koska laskin väärin. Minua ei aikanaan valittu päätoimittajan pestiin matemaattisten kykyjeni tähden. Minut valittiin, koska muita hakijoita ei tietääkseni ollut.

Ensimmäinen päätoimittamani lehti oli numero 1/2000. Neljän lehden vuosivauhdilla sadas lehti olisi ollut numero 4/2024, mutta se olikin jo kolme numeroa aikaisemmin, koska vuosina 2009-2011 lehti ilmestyi viisi kertaa vuodessa. Neljän numeron tahtiin palattiin 2012, jolloin lehden painopinta-ala kasvoi, kun Skeptikko alkoi ilmestyä A4-koossa ja kokonaan nelivärisenä.

Olen pyytänyt tähän lehteen päätoimittaja-aikaani arvioivan artikkelin Skepsiksen perustajajäseneltä toimittaja **Matti Virtaselta**, jonka kannustus oli tärkeää varsinkin alkuaikoina, kun lehtiä yritin parhaani mukaan raapia kasaan. Saatoin myös luottaa siihen, että ansaittua kritiikkiäkin häneltä tulee.

Lisäksi haastattelin uudelleen miestä, joka ensimmäisessä numerossani lähes 25 vuotta sitten kertoi olleensa tallomassa paljon huomiota saaneita viljakuvioita Etelä-Suomen peltoihin. Tässä lehdessä hän ensimmäisen kerran paljastaa itsensä ja astuu kaapista ulos.

Tätä juttua varten kävin läpi kaikki sata toimittamaani lehteä ja valitsin viisi juttuani, jotka ovat jääneet eri syistä mieleeni.

JÄNNITTÄVIN HAASTATTELU

2/2001: Nils Mustelinin haastattelu. Vuonna 2004 kuollut Nils Mustelin oli ja on edelleen tunnetuin skeptikko Suomessa. Jännitin todella paljon syvästi arvostamani Mustelinin haastattelua, joka tehtiin vanhanaikaisesti vastakkain istumalla ja sanelukoneeseen keskustelu nauhoittamalla. Kaikki meni kuitenkin hyvin: Mustelin oli täydellinen herrasmies, joka muistaakseni vieläpä maksoi lounaamme Makkaratalon Omenapuu-ravintolassa Helsingissä.

Skeptikot muistavat perustajajäsenensä ja entisen puheenjohtajansa mm. sporalogian keksijänä. Astrologialle irvailevan sporalogian mukaan raitiovaunujen sijainti reiteillään ihmisen syntymähetkellä vaikuttaa hänen luonteeseensa määrätyillä tavoilla. Erityisesti minua jännitti esittää Mustelinille kuvaideani: Mitä jos hän liftaisi raitiovaunun kyytiin rautatieaseman edessä? Mustelin suostui muitta mutkitta, ja liftauskuva päätyi lehden kanteen. Lehti oli omistettu kokonaisuudessaan 70 vuotta elokuussa täyttävälle Mustelinille.

Minulla oli kunnia haastatella, tällä kertaa sähköpostitse, myös Nilsin tytärtä, lääketieteen tohtori **Linda Mustelinia** lehden 2/2017 ”Minä, skeptikko” -palstalle. Liikutuin, kun hän kirjoitti, että oli 20-vuotias, kun hänen isänsä kuoli. ”Se on elämäni tähän asti suurin suru ja menetys. Vielä nykyäänkin minulle usein tulee mieleen jokin ajatus, jonka haluaisin isän kanssa jakaa tai kysymys, jonka haluaisin hänelle esittää.” Haastattelun yhteydessä julkaisin Mustelinien kotialbumista neljä kuvaa, jotka Linda auliisti antoi Skeptikon käytettäväksi.

ESIKUVAN KOHTAAMINEN

4/2003: James Randi Suomessa. Maailman kuuluisin skeptikko, amerikkalainen taikuri James Randi valloitti yleisönsä ja minut luennoidessaan täydelle salille Skepsiksen tilaisuudessa tiedekeskus Heurekassa Tikkurilassa. Olin juuri aloittanut stand up -harrastuksen ja Randin yleisöä naurattanutta esitystä seuratessani haaveilin, että joskus minäkin osaisin tehdä hänen laillaan huumoria huuhaa-asioista. Randi kuoli 2020, minä teen edelleen komiikkaa jopa ammatikseni, mutta edelleenkään setissäni ei ole yhtään Skepsiksen toimialaan liittyvää juttua.

Näin Randin Suomessa myös myöhemmin. Skeptikossa 3/2010 kerroin, kuinka hän oli mukana Skepsiksen järjestämässä homeopaattisessa itsemurhassa Hakaniemen torilla ja referoin hänen saman illan luentoaan Helsingin yliopiston Porthanian tupaten täynnä olleessa isossa salissa.

Viimeisen kerran näin Randin 2015, jolloin hän luennoi *Think Helsinki, Think* -tapahtumassa Savoy-teatterissa, jonne liput maksoivat 50 euroa. Silloin jo 86-vuotiaan skeptikon jutut ja temput olivat samoja kuin ennenkin, mutta vähän jo väsyneitä. Temppu, jossa tikkuaskin piti nousta kämmenselällä ”itsestään” pystyyn, jopa epäonnistui.

Kertaakaan Randin kolmen vierailun aikana en sa-

RISTO K. JÄRVINEN

James Randi Think Helsinki, Think -tapahtumassa Savoy-teatterissa 2015.

nonut hänelle sanaakaan. Mahdollisuuksia oli, mutta en saanut suutani auki. James Randi pääsi luonnollisesti Skeptikon 2/2015 kanteen.

10 000 EURON HAASTE

4/2009: Paranormaali ilmiö? Keski-ikäinen mieshenkilö osallistui Skepsiksen silloin 10 000 euron haasteeseen tuottaa valvotuissa olosuhteissa paranormaali ilmiö. Hän väitti, että hänellä on kyky lähettää kuvia tai sanoja telepaattisesti ihmisten mieleen. Skepsis oli luvannut suorittaa hänelle yksinkertaisen esitestin. Jos testi onnistuu, mies voi myöhemmin osallistua varsinaiseen, paljon tiukemmin kontrolloituun haasteeseen.

Olin paikalla tarkkailemassa testiä, ja tein siitä jutun joulukuun Skeptikkoon. Koehenkilön tehtävä oli lähettää viisi isosta joukosta valittua kuvaa vastaanottajille viereiseen huoneeseen. Kun tulokset tarkastettiin, havaittiin ettei koehenkilö ollut saanut välitettyä yhdellekään vastaanottajalle yhtään oikeaa kuvaa.

Mikä teki minuun vaikutuksen, oli skeptikoiden asiallinen ja vakava suhtautuminen koehenkilöön ja myös koehenkilö itse, joka uskoi vahvasti kykyihinsä ja teki tosissaan työtä. Hän vapisi ja hikoili niin, että t-paidan selkä ja kainalot kostuivat. Kun kuva viimein oli vahvasti hänen mielessään, hän lähetti sen toiseen huoneeseen päätään eteenpäin voimakkaasti heilauttamalla.

Epäonnistumisen syyksi hän selitti yliyrittämistä, liian vähäistä treenausta, tekniikan pettämistä, jännittämistä, väsymystä, liiallista tupakanpolttoa ja henkilökohtaisia asioita. Uskoa kykyynsä hän ei menettänyt, koska osumia oli kuitenkin arkielämässä aikaisemmin tullut.

PERFORMANSSI ÄLLÖTTI

3/2017: Annoin tartuttaa itseeni ebolaviruksen. Kuvittelin, että mitä oudoimpia hoitoja, kuten Karjala takaisin -kasvohoitoa tarjonnut *Anu's Spa* on hyvä, skeptinen vitsi, joten ilmoittauduin heidän ryhmähoitopäiväänsä Helsingin Vallilassa. Tallensin salaa illan kulun kännykän ääninauhuriin.

Osallistujat otti vastaan lähihoitajaopiskelija **Mira**, joka tarjosi tasapainottavaa vettä. Maljakossa oli vihreitä lehtiä ja kivi, joka Miran mukaan oli tuotu Botswanan Kitumi-luolasta, ebolan syntysijoilta. Hän esiintyi niin vakavasti ja vakuuttavasti, että pelästyin. Mitä jos kyseessä ei olekaan vitsi? Mitä jos olen saapunut vapaaehtoisesti jonkun hullun lahkon koekaniiniksi?

Seuraavaksi **Barbra Ala-Härkki** kertoi kehittämästään ainutlaatuisesta terapiasta, joka tunnetaan nimellä *Viruloginen immuniteettia vahvistava infektiohoito VIVIH,* jota tulisimme kohta saamaan. Menetelmässä asiakkaaseen ruiskutetaan pieniä, tarkoin valittuja määriä joko *Ebola Zaire* tai *Ebola Sudan* -virusta. Tämä filoviruksiin kuuluva erittäin tappava virus saa pieninä määrinä aikaan ihmeitä. Kaikki mahdolliset taudit paranevat. Hoidon jälkeen asiakas saa myös täyden immuniteetin kaikkia maailmassa vaikuttavia vaarallisia tauteja vastaan.

Hoidon esittelyn jälkeen meille tarjottiin laihaa vihanneskeittoa. Lautasillemme sopan sekaan spruutattiin

injektioruiskulla ebolaviruksia.

Ilta ”huipentui” yllättävään performanssiin. Pöydälle nostettiin astia, johon pursotettiin valkoista mönjää. Puisilla tikuilla kaivettiin näytteitä toisen hoitajan mustasta kielestä ja toisen jalkapohjista, jonka jälkeen samoilla tikuilla sekoitettiin astiassa lilluvaa mönjää. Toinen hoitaja kyykistyi selin huoneen nurkassa ja virtsasi pesuvatiin, jonka keltainen sisältö kaadettiin mönjän sekaan. Toinen hoitaja ronkki nenästään räkää ja housuistaan ulostetta, myös ne lisättiin astiaan. Lopuksi Ala-Härkin hameen alta vedettiin käytetty tamponi, josta puristettiin verta mönjän joukkoon.

Aluksi minua oli pelottanut, sitten naurattanut, nyt oksetti.

Kun jälkeenpäin kyselin Anu’s Spa’sta lisätietoja, he kertoivat avoimesti, että ”hoitola” kehitettiin vastapainoksi tai kommentiksi tosielämän hyvän olon Spakeskuksille, joiden tarjoamat kristalliterapiat, soivat kulhot, enkeliterapiat ja muut ”vaihtoehtohoidot” ovat täysin absurdeja ja myös kohtuuttoman kalliita. ”Mitäpä jos hyvän olon sijaan tarjotaankin pahaa oloa?”

Näytin projektille isoa peukkua. Anu’s Span henkilökunta päätyi lehden kanteen.

PÄÄDYIN PÄÄUUTISIIN

2/2022: Ryhdyin puhelinennustajaksi. Kun *Red Hat Holdings Ltd* kertoi netissä etsivänsä ennustajia ja selvänäkijöitä, päätin kokeilla, onko paatuneella skeptikolla mahdollisuus saada firmasta töitä. Kerroin, että nimeni on **Ukko Kalevi** ja valehtelin hakemuksessani näin:

”Minulla on selvänäkemisen lahja. Pystyn sekä intuitiivisesti että korttipakan avulla katsomaan ihmistä pitkänkin matkan päästä, vaikka toiselta puolen maapalloa. Pystyn tuntemaan hänen energiansa ja näkemään hänen elämänpolkunsa, niin menneen kuin tulevan. Kutsumukseni on auttaa ihmisiä, jotka ovat avoimia ottamaan vastaan henkimaailman johdatusta.”

Hakemukseeni olin hakenut vaikutteita ”oikeiden” meedioiden mainoksista.

Tulin valituksi. Ennen kuin aloitin työt, opiskelin ammatin Google-opistossa lukemalla Ylen artikkelin yhdeksän vuoden takaa: *Voiko kuka tahansa ryhtyä uskottavaksi ennustajaksi?* Artikkeli kertoi **Richard Wisemanista**, joka on ennustajia tutkinut Hertfordshiren yliopiston psykologian professori. Tutkimusten pohjalta Wiseman kertoi löytäneensä joukon tekniikoita, joilla voi vakuuttaa toisen omista yliluonnollisista kyvyistään.

Ukko Kalevia ei oikeasti ollut. Tyttäreni muokkasi Ukko Kalevin potretin vanhasta valokuvastani.

Puheluita tuli kolmen kuukauden aikana kerran tai kaksi päivässä, usein ei yhtään. Yhteensä vastasin 53 puheluun ja olin puhelimessa noin neljä tuntia. Alussa päivystin kymmenenkin tuntia päivässä, lopussa tuskin ollenkaan, kun ihmisten huijaaminen oli alkanut hävettää liikaa. Eräänä päivänä huomasin, että olin saanut potkut. Kukaan ei kysellyt perääni, kukaan ei soittanut motivointipuhelua. Ukko Kalevin sivut vain hävisivät netistä.

Mediahuomiolla mitattuna tämä oli menestynein juttuni Skeptikossa koskaan. Pääsin televisioon, kun Ylen Puoli seitsemän -ohjelma kävi kotonani kuvaamassa lähes viiden minuutin pätkän ohjelmassa esitettäväksi. Ohjelmaa seurasi artikkeli Ylen sivuilla: ”Kun korona vei työt, skeptikko pestautui ennustajaksi.”

Pääsin jopa pääuutisiin. Meinasin laskea alleni, kun 25.9.2022 aivan yllättäen näin kuvani uutisten lopussa ja kuulin, kuinka **Jussi-Pekka Rantanen** sanoi nimeni. Koko kymmenen sekuntia kestävä urani kohokohta kuului näin: ”Ja vielä tällainen vähän erikoisempi aihe. Stand up -koomikko Risto K. Järvisen keikat peruuntuivat koronan vuoksi. Järvinen omaksui Ukko Kalevin persoonan ja ryhtyi puhelinennustajaksi, pilke silmäkulmassa. Mutta muun muassa näitä aiheita osoitteessa yle.fi.”

Lehdet netissä: skepsis.fi/SkeptikkoLehdet

RISTO K. JÄRVINEN

Anu’s Spa osoittautui naurettavaksi, pelottavaksi ja oksettavaksi, mutta edulliseksi pahoinvointikeskukseksi.

RISTO K. JÄRVINEN

Hengen ja tiedon messuilla 2014 tuli selväksi, etteivät skeptikot ole tervetulleita kaikille osastoille.

Risto K. Järvinen voittaa Aatos Erkon päätoimittajien rankingissa

”Huuhaan lisäksi Skeptikko-lehden pitäisi torjua huonoa tutkimusta, tieteen valekaapuun puettua mielipidekirjoittelua.”

MATTI VIRTANEN

SKEPTIKON VALINTA

SUOSIKKIOHJELMANI YLEISRADIOSSA on harvinaiseen musiikkiin keskittyvä *Riston valinta*, jota laulutaiteilija ja musiikin maisteri **Risto Nordell** on vetänyt vuodesta 2007. Siis kohta 17 vuotta!

Nopeimmat huomasivat jo, että tuossa oli aasinsilta, jonka tarkoitus on korostaa Skeptikko-lehden nykyisen päätoimittajan Risto K. Järvisen sitkeää työtä: 100 numeroa Skeptikkoa lähes 25 vuodessa. Yhtään ei ole tainnut jäädä väliin.

Openai-yhtiön tekoäly tietää, että tässä kolkutellaan jo Suomen ennätyksiä. Jos GPT:ltä kysyy Suomen pisimpään palvelleita päätoimittajia, se nostaa kärkeen Aatos Erkon 30 vuotisen rupeaman Helsingin Sanomien johdossa.

Skeptikon on pakko huomauttaa tuohon, että suurimman osan vuosista 1961–1991 Erkko toimi lehden kustantajana, ja vain ensimmäinen vuosikymmen noista kolmesta oli päätoimittajan työtä.

”Tyypillisesti toimikausi voi olla missä tahansa muutamasta vuodesta yli kymmeneen vuoteen”, GPT kertoo. Ja jatkaa: ”Toisaalta pienemmissä, paikallisissa lehdissä päätoimittajan vaihtuvuus voi olla tiheämpää johtuen esimerkiksi resurssipaineista tai urakehityksestä toisiin tehtäviin media-alalla.”

HUUHAANTORJUJA

KUN PERUSTIMME Skepsis ry:n 1987 ja Skeptikko-lehden 1988, pidin epätodennäköisenä, että toiminta jatkuu seuraavan vuosituhannen puolelle. Yhdistys oli pieni, ja lehteen kirjoitti alkuvuosina vain muutama yhdistyksen sisäpiiriläinen. Lehden *impact factor* oli ehkä negatiivinen.

Alkuvaiheessa teimme lehteä leikkaa-liimaa-menetelmällä **Karttusen Hannun** kanssa jommankumman kämpillä tai **Nils Mustelinin** luona. Hannu oli päätoimittaja suurimman osan 90-lukua, mutta hänellä oli muutakin tekemistä tähtitieteen parissa. Itse yritin tehdä uraa *Helsingin Sanomissa* ja kirjoittaa mahdollisimman skeptisiä juttuja sinne, hieman suuremmalle yleisölle.

Karttusen kausien välillä Skeptikon päätoimittaja vaihtui 90-luvulla kolme kertaa: **Pekka Roponen**, **Tytti Sutela** ja **Karlo Kauko** vastasivat seurauksista muutaman numeron verran, ja vuosituhannen lopussa päätoimittajana oli pitkään lehden toimittajana työskennellyt **Marketta Ollikainen**. Vaihtuvuus oli siis GPT:n myöhemmin ennustamalla tasolla.

Lehden laatu parani kaikesta huolimatta vuosikymmenen mittaan, kun kirjoittajaksi saatiin tieteen huippunimiä kuten **Ilkka Niiniluoto**, **Kari Enqvist** ja **Mikael Fortelius**. Huuhaan debunkkaamisesta siirryttiin pikkuhiljaa kohti tieteen peruskysymyksiä.

Lehden johtoon tarvittiin kuitenkin jatkuvuutta, ja ongelma ratkesi vuonna 2000, kun päätoimittajan paikka oli taas auki. Vetäjäksi löytyi sisäpiirin ulkopuolinen ammattitoimittaja, palo- ja pelastusalan pää-äänenkannattajan Palontorjunta-lehden toimittajana ansioitunut Järvinen. Loikka ei ollut pitkä, koska torjunnastahan tässäkin lehdessä oli kysymys. *Skeptikko* on nimenä tietysti siistimpi kuin *Huuhaantorjuja*, ja saattaa houkutella lukijoiksi laajempia kansalaispiirejä.

Tämä ei ole pelkkää leikinlaskua, koska lehden kohdeyleisössä on potentiaalisesti kahdenlaista väkeä, jotka osaavat tarvittaessa ottaa yhteen. Toista äärilaitaa voisi kutsua tiedeuskovaisiksi skientisteiksi, toista uteliaiksi humoristeiksi.

Jakolinja oli nähtävissä jo Skepsiksen perustamiskokouksessa, jonka koollekutsuja, käytännöllisen filosofian professori **Raimo Tuomela** ehdotti yhdistyksen nimeksi *Criticaa*, kun taas ensimmäiseksi puheenjohtajaksi valittu filosofian dosentti **S. Albert Kivinen** oli *Skepsiksen* kannalla. Tuomela otti tappionsa kuin tiedemies, ja kirjoitti myöhemmin Skeptikkoon muun muassa zenbuddhalaisuudesta melkein ihailevaan sävyyn.

En tietenkään myönnä, että Skeptikko olisi alkuvuosinakaan ollut ryppyotsainen huuhaantorjuja. Skepsiksen alkuperäiset säännötkin edellyttivät, että paranormaaleja ilmiöitä koskeviin väitteisiin piti suhtautua avoimesti ”ottamatta kantaa niiden paikkansapitävyyteen apriorisin, tutkimusta edeltävin perustein”.

Ristolla oli useita Skeptikon päätoimittajalle sopivia ominaisuuksia: uteliaisuutta, huumorintajua ja hieman parapsykologian harrastusta nuoruuden vuosilta. Hän on rutinoitunut toimittaja, joka on saanut lehden aina ajoissa täyteen. Tiukassa tilanteessa hän pystyy kirjoittamaan täytejutun, joka näyttää siltä, että tämäkin asia on tarkkaan harkittu.

PARI IKÄVÄÄ ASIAA

PARI IKÄVÄÄ ASIAA on kuitenkin syytä mainita.

Kirjoitin 2019 ilmestyneen kirjan *Ilmastopaniikki – hoito-opas*, johon haastattelin useita ilmastonmuutoksen uhkaan epäilevästi suhtautuvia luonnontutkijoita. *Helsingin Sanomat* runttasi kirjan tiedeosastossaan, jossa professori **Timo Vesala** väitti löytäneensä siitä kymmenittäin virheitä, yksilöimättä yhtäkään.

Skeptikossa puolestaan **Jussi K. Niemelä** kirjoitti teoksesta sangen myönteisen arvion, mikä tasoitti tilanteen. Annoin asian olla, mutta eräänä harmaana päivänä Skeptikko julkaisi sellaisenaan Vesalan jälkikäteen kyhäämän 50 virheen listan, jossa kirjaa ruodittiin ikään kuin se olisi ollut yritys väitöskirjaksi.

Päätoimittaja on kuin kapteeni laivassa, joten Risto toimi valtuuksiensa puitteissa, mutta minua jäi harmittamaan, että Vesalan lista tuli puun takaa. Skeptikko kuuluu nimittäin Kulttuuri-, mielipide- ja tiedelehtien liittoon *Kultti ry:hyn*, jonka jäsenet ovat sitoutuneet *Julkisen sanan neuvoston* JSN:n ylläpitämiin journalistin ohjeisiin. Niihin kuuluu muun muassa oikeus samanaikaiseen kuulemiseen.

Olisin mielelläni kommentoinut Vesalan virhelistaa saman tien, mutta Risto pani minut odottamaan seuraavan numeron ilmestymiseen asti. Kolme kuukautta on nykypäivän kiihkeään keskustelutahtiin tottuneelle veteraanille melkein liikaa.

Journalistin ohjeista jouduin muistuttamaan myös viime syksynä, kun Skepsiksen puheenjohtajalla ja Skeptikolla näytti olevan linjariita siitä, miten alaikäisten transhoidoista tai sukupuolenkorjauksista pitäisi keskustella.

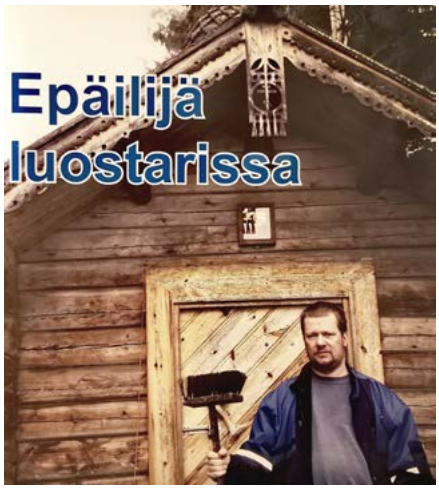
Kirjoitin blogissani, että ”asiaan ilmeisen neutraalisti suhtautuva Skeptikon päätoimittaja Risto K. Järvinen oli saanut yhdistyksen puheenjohtajalta kehotuksen noudattaa transkeskustelussa tiettyä linjaa, joka sattui olemaan eri kuin hallituksen enemmistön linja. Järvinen suostui julkaisemaan vähemmistökannanoton painostuksen vuoksi ilman jatkokommentteja”.

Olin ja olen sitä mieltä, ettei Riston olisi pitänyt suostua painostukseen, koska myös omistaja on journalistin ohjeiden mukaan lehden toimituksen ulkopuolinen taho. Päätoimittajan on torjuttava myös siltä suunnalta tuleva painostus. Nyt vaikutelma oli amatöörimäinen: ”Vastakkainasettelu pitäisi ratkaista herrojen kesken, ei lehden palstoilla kilpailevissa kolumneissa.” mattihvirtanen.blogspot.com/2023/09/

Kiista ratkesi onneksi siihen, että Skepsiksen puheenjohtaja vaihtui viime syksyn vuosikokouksessa ja Risto voi jatkaa lehden päätoimittajana. Toivottavasti vielä ainakin yli viisi vuotta, jotta Aatos Erkon kyseenalainen 30 vuoden johtajakausi saadaan kuitattua niin, että tekoälykin ymmärtää.

LYKKYÄ TYKÖ!

VIIME SYKSYN myrsky vesilasissa antoi osviittaa sille, miten Skeptikkoa pitäisi jatkossa kehittää. Yhdistyksen keskustelupalstoilta voi havaita, että ilmassa on muutenkin turhautumista, joten Riston on uudistettava lehteä.

LAURI PUTTONEN

Skeptikon päätoimittaja vietti kaksi viikkoa talkoolaisena Valamon luostarissa. Ote Skeptikon 2/2008 kannesta.

Transkeskustelussa asian ydin oli se, millaista tieteellistä tutkimusta voidaan pitää luotettavana. Tiedämme kaikki, että tieteellinen julkaisutoiminta on kriisissä tolkuttoman julkaisupaineen ja kaupallisuuden vuoksi. Suuri osa ihmistieteiden tutkimuksista ei ole toistettavissa, ja selvien virheiden korjaaminenkin näyttää jopa ykkösluokan tiedelehdille kovin vaikealta. Jos ette usko, seuratkaa vaikka *Retraction Watch* -sivustoa.

Tieteellisten julkaisujen lisäksi media raportoi kaikenlaisista kyselyistä, selvityksistä ja mittauksista, joissa jäljitellään tieteellisen julkaisutoiminnan muotoa, sisällöstä tinkien. Otokset ovat mitä sattuu, aineisto sangen heppoista, tulosten tilastollinen käsittely usein puutteellista ja politiikkasuositukset ennalta päätettyjä.

Ongelma ei tietenkään koske vain Suomea, vaan on ehkä paljon pahempi englanninkielisessä maailmassa. Hyvä yritys purkaa tieteen ja tiedejournalismin ongelmia löytyy muun muassa **Tom Chiversin** ja **Stuart Ritchien** podcastista *The Studies Show*. Suosittelen: thestudiesshowpod.com

Tieteen kriiseissä on paljon perkaamista, ja aihepiirin käsittely voi tuoda julkaisijalle tosikon maineen. Onneksi Risto K. Järvisellä on toinen ura stand up -koomikkona, joten hänen ei tarvitse aina naurattaa Skeptikon lukijoita. Tieteen ystävillä voi olla enemmän aihetta itkuun.

Ylen esittelyn mukaan Risto Nordell ”luotsaa (Riston valinnan) kuuntelijat sielukkaan musiikin äärelle, hengähdystauolle arjen ja kiireen keskeltä. Ohjelmassa on läsnä koko elämän kirjo kapakoista kirkkoihin”.

Tuon määritelmän voi siirtää kuvaamaan myös Risto K:n tähänastisia valintoja. Olemme saaneet lukea vuosien varrella henkilökohtaisia reportaaseja kohtaamisista huuhaaväen kanssa, kyseenalaisista päihdevieroitusohjelmista ja jopa retriitistä Valamon luostariin. Risto on selvinnyt kaikista.

Seuraavaksi olisi selvitettävä tieteen laatuongelmat. Lykkyä tykö!

Matti Virtanen on Skepsiksen perustajajäsen, joka toimi Skeptikon toimitusneuvostossa 1988-1992.

Lehden historiasta enemmän: skepsis.fi/lehti/2008/2008-4-skeptikko.pdf (Skeptikko 20 vuotta. Tekijöitä ja lukijoita.).

Viljapeltokuvioiden tekijä kaapista ulos

101 Skeptikkoa sitten haastattelemani ”humanoidi” paljastaa viimein kasvonsa.

RISTO K. JÄRVINEN

ENSIMMÄISESSÄ PÄÄTOIMITTAMASSANI *Skeptikossa* 1/2000 yritin luonnollisesti tehdä vaikutuksen panemalla parasta pöytään. Päätin haastatella ”humanoidia”: nuorta miestä, jonka olin kuullut olleen tekemässä viljapeltokuvioita Etelä-Suomen pelloille vuoden 1998 elo-syyskuussa: Helsinki-Vantaan lentokentän läheisyyteen Seutulaan, Inkoon Degerbyhyn ja Sipooseen. Nimettömänä esiintynyt mies kertoi lehden kansikuvajutussa, että oli tallannut kuviot peltoihin kavereidensa kanssa tähtien valossa vain pitkää narua ja jalkoihin sidottuja laudanpätkiä käyttäen.

Ufoharrastaja **Lars Österman** kirjoitti *Ultra*-lehdessä 10/1998 kuvioiden ilmestymisen jälkeen: ”Mielestäni kuvio on sen verran vaikuttava kokonaisuus, että minun on todella vaikea nähdä, että se olisi voitu – ja ehditty – tehdä yksinkertaisin apuvälinen kenenkään huomaamatta ja jälkiä jättämättä.”

Ultrassa 2/2000 **Tapani Koivula** kertoi kokeneensa Sipoon kuvioissa tervehdyksen itselleen. Hän myös kritisoi Skeptikon haastattelua: ”Skeptikkojen pelkkä ilmaanhuitaisu – helppohan niitä on pyöräytellä yön pimeydessä – ei riitä alkeelliseksikaan todisteeksi siitä, että viljakuviot ovat ihmisen tekemiä. Itse olen tarkastanut kaikki johtolangat, joita Suomen viljakuvioiden tekijöistä olen kuullut, mutta yksikään ei ole johtanut syyllisten jäljille – poliisienkaan aktiivisuudesta huolimatta.”

”Humanoidin” haastattelu herätti mielenkiintoa myös muussa mediassa: sekä lehdistössä, radiossa että netissä. Jo aiemmin mainittu Lars Österman kirjoitti *Borgåbladetin* yleisönosastolla, että Skeptikossa esitetyt väitteet ovat perättömiä ilman minkäänlaista todistusarvoa.

Viljapeltokuvioita pitkään tutkinut **Martin Keitel** laati haastattelusta pitkän ”vastineen” *Suomen Ufotutkijoiden* sivuille. Hän mm. totesi, että pakinana juttu toimii, mutta tiedottavana artikkelina sen sisältö on olematon. Ilta-Sanomat julkaisi näyttävän jutun, jossa oli kuva Sipoon peltokuviosta tekstillä ”Tämän piti olla humanoidin tekemä”.

Koska 26 vuotta sitten tapahtunut rikos on nyt takuuvarmasti vanhentunut, pyysin ”humanoidia” sadan päätoimittamani lehden kunniaksi astumaan omalla naamallaan esiin ja palaamaan muistoissaan viime vuosituhannella tekemäänsä tempaukseen. Yllättäen hän suostui haastatteluun.

”YLE MAKSOI, KUN PERSEILIMME ÖISIN”

On aika astua kaapista ulos. Kuka olet, herra ”humanoidi”?

Petteri Evilampi, 52.

Miksi teitte viljapeltokuviot aikanaan?

Miksi emme? Ihan vaan sen tähden, koska niistä oli ollut mediassa juttuja. Mun frendillä oli Martin Keitel -niminen työkaveri, joka oli kilahtanut viljapeltokuvioihin ja ylläpiti aiheeseen liittyvää webbisaittia. Tämä aiheutti vastareaktion. Ja kun nuorena miehenä tuli viikonloppuisin lähinnä jahdattua kännissä naisia, niin nyt keksittiin vaihteeksi lähteä tällaista tekemään.

Mistä löysit ”rikoskumppanisi”?

He olivat mun hyviä ystäviä media-alalta kaikki. **Mika** on leikkaaja edelleenkin ja **Marko** kuvaaja. Jätkät olivat heti täysillä mukana. Mulla ei ollut silloin omaa autoa, joten liikuimme pitkin Etelä-Suomea Yleisradion kuvausautolla. Yle siis maksoi bensat, kun perseilimme öisin ja viikonloppuisin. Ylen autolla ajoimme myös pääkuviomme tekemisen jälkeisenä päivänä Malmin lentokentälle, josta vuokrasimme omaan piikkiin lentokoneen. Ylen kameralla sitten kuvasimme viljapeltokuviotamme ilmasta ja myöhemmin iltapäivällä maasta pellon laidalla.

Miten löysitte sopivat pellot?

Silloin ei ollut mitään *Google Mapsia*, vaan meillä oli puhelinluettelon kartta, jonka perusteella ajelimme ja etsimme sopivia paikkoja. Ensimmäisen kuvion teimme Helsinki-Vantaan lentokentän lähelle koneiden lähestymispolulle, mutta sitä ei löytänyt kukaan. Mikä on hyvä, sillä siitä tuli surkea. Huomasimme pian, että kuvion havaitsemisen kannalta tärkeää on, että pelto sijaitsee ison tien varressa ja on rinteessä.

Miten kehitit tekniikan viljan tallomiseen?

Se oli vimpan päälle säädetty systeemi. Ympyrät tehtiin harppitekniikalla nailonnarua käyttäen. Mä tein solmuja siihen satunnaisille etäisyydelle toisistaan. Niiden väli ei saanut olla minkään mittajärjestelmän mukainen. Sitten meillä oli kaikilla vasemmassa jalassa normaali kenkä, joka oli kääritty sanomalehtipaperiin ja muovipussiin, jotta peltoon ei jää jalanjälkiä. Oikeassa jalassa meillä oli kengät, jotka oli teipattu kiinni erimittaisiin

CRISTINA GREGORI

Petteri Evilampi: "Minä tunnustan. Omatuntoni ei kolkuta yhtään, vaikka minut on kasvatettu siihen, että viljaa ei tallota."

laudanpätkiin ilmastointiteipillä. Laudat oli pehmustettu retkipatjoilla, jotta niihin ei jää teräviä kulmia. Vaikka kuinka astelimme ja talloimme, peltoon ei jäänyt selviä jälkiä.

Harpilla… Oletko matemaattisesti lahjakas?

Siitä en tiedä, mutta ilmeisesti olen keskimääräistä helvetisti älykkäämpi. Joskus kävin testissä ja olisin päässyt Mensaan. Mutta en liittynyt jäseneksi. Ei kiinnosta.

"HIENOIMPIA JUTTUJA IKINÄ"

Kuviot saivat huomiota?

Joo. Päädyttiin uutisiin ja iltapäivälehtien lööppeihin. Suurin meriitti oli mielestäni kuitenkin se, että ufo-ilmiöistä tv-ohjelmia tehnyt **Juhan af Grann** oli kuulemma käynyt paikan päällä Sipoossa toteamassa, että kuviomme on aito. Se oli maannut selällään keskiympyrässä olevassa montussa ja fiilistellyt saavansa hirveät vibat. Se oli syönyt meidän tallomamme viljan jyviä ja todennut, että huh huh,

MARKO

Viljapeltotallaajat vuokrasivat Malmin lentokentältä pienkoneen ja kävivät videokuvaamassa tekemänsä kuvion ilmasta käsin. Kuvakaappaus videolta.

MARKO

Kuvion keskellä oikealla näkyy selkeästi virhe, joka syntyi, kun Mika kaatui kännissä ja muodosti sotkuisen montun.

kyllä on aitoa. Itse asiassa hän makasi mutaisessa kohdassa, johon Mika oli kaatunut kännissä ja johon oli sen seurauksena muodostunut pieni, sotkuinen monttu. Tuo virhe kuviossa näkyy selvästi lentokoneesta otetuissa kuvissa.

Miksi ette ottaneet valokuvia ja videota todisteeksi, että todella teitte kuviot?

Me tehtiin ne yöllä. Eikä niitä tehty kuunvalossa, vaan tähtien valossa. Siis lähes umpipimeässä. Ei siellä salamavaloa olisi uskaltanut kiinnijäämisen pelossa käyttää. Emmekä edes ajatelleet, että joku uskoisi kuvioita ufojen tekemiksi niin vakavasti, että meidän pitäisi pystyä jotakin jälkeenpäin todistamaan. Kyseessä oli vain nuorten miesten käytännön pila.

Vieläkö muistelette tempaustanne?

On näille saanut nauraa 26 vuotta. Melkein joka kerta, kun ollaan tekemisissä, niin jossain kohtaa tämä tulee puheeksi ja ainahan se menee nauramiseksi. Olen sitä mieltä, että tämä on ehdottomasti elämäni tempauksista kärkikolmikossa, hienoimpia juttuja ikinä.

Pelkäsittekö, että jäätte kiinni ja joudutte vastuuseen?

Skeptikon haastattelussa vuonna 2000 en halunnut naamaani ja nimeäni julki juuri tämän takia. En kokenut, että hirveästi vahinkoa teimme. Viljelijä menetti ehkä muutaman kympin markoissa, ja onhan heillä satovahinkovakuutus. Eli omatuntoni ei kolkuta yhtään, vaikka vanhempani ovat maalta kotoisin ja minut on kasvatettu siihen, että viljaa ei tallota. Ei mua olisi häirinnyt, jos olisin joutunut korvaamaan jonkun tuhannen markan laskun, mutta yleinen hulabaloo ja mahdollinen oikeushärdelli ei kiinnostanut lainkaan.

”MIKÄ TEITÄ IHMISIÄ VAIVAA?”

Mitä sinulle nykyään kuuluu?

Viljapeltoperseilyn jälkeen hullu mies tapasi hullun naisen. Seurasi mahtava rakkaustarina. Hullu mies ja hullu nainen saivat lapsen. Se johti avioliiton päättymiseen. Poikani on uskomattoman hieno nuori mies. Sitten perustin oman TV-tuotantoyhtiön, joka teki lähinnä historia- ja luontodokkareiden jälkitöitä. Ja siis pääasiassa Ylelle. Nyt työskentelen asiakastuessa. Kun ihmisillä on teknisiä ongelmia tietokoneiden kanssa, he soittavat minulle.

Skeptikko et kuitenkaan ikinä ole ollut?

En! Skeptikoilla ei ole avoin mieli. He ovat hirttäneet itsensä kiinni johonkin tiettyyn ismiin ja tällä hetkellä voimassa olevaan tieteelliseen uskomukseen, joka tietty muuttuu. Sitä, kun ihmisten näkemys muuttuu, kutsutaan kasvamiseksi. Kun sä kasvat, kun aika kuluu, niin ymmärrät enemmän ja näet asioita eri vinkkelistä, mutta skeptikot eivät näe asioita eri vinkkelistä.

En tunnista tuosta skeptikoita. Mainitse jokin ns. salaliittoteoria, joka on mielestäsi totta.

Mä en tiedä, mikä on totta. Mihinkään ei voi luottaa. Ensimmäinen asia, minkä muistan yhteiskunnallisesti, on öljykriisi. Olin silloin yhden vuoden vanha. Kun olin kaksi, niin rupesin leikkimään TV-uutisia. Foliohattupiireissä on tapana kysyä, milloin sä heräsit? Milloin silmäsi aukesivat? Mun silmäni eivät auenneet koskaan, ne olivat alusta asti auki. Kun synnyin, näin heti, että kaikki on ihan paskaa. Mun ensimmäinen havaintoni vauvana oli, että miksi täällä on niin saatanan rumaa? Miksi pitää olla oranssi kylpyhuone? Minkä helvetin tähden mun isälläni on pulisongit? Mikä teitä ihmisiä vaivaa? Mikään ei ole muuttunut mun syntymän jälkeen. Mä en usko edelleenkään mihinkään, en luota kehenkään. Musta oli heti täysin selvää, että koronarokote on fuulaa, täyttä kusetusta. Ihan vaan jo senkin perusteella, mitä oon oppinut rokotteiden kehittämisestä, niin on vaan tieteellisesti mahdotonta kehittää rokote pika-ajassa tosta vaan naps. Niin se olikin. Nyt jengiä kuolee niihin rokotteisiin enemmän kuin sotavuosina konsanaan.

Vuoden 2000 artikkeli:
skepsis.fi/lehti/2000/2000-1-skeptikko.pdf

MARKO

Juhan af Grann kävi paikan päällä toteamassa, että kuvio on aito. ”Se oli syönyt meidän tallomamme viljan jyviä ja todennut, että kyllä on aitoa.”

RISTO K. JÄRVINEN

Ufo Low Tech. Petteri Evilampi paljasti viljantallomistekniikan Skeptikossa 1/2000: muovipussiin käärityn kenkä ja pehmustettu lauta. Nyt kuva julkaistaan ensimmäisen kerran nelivärisenä.

Erilainen haastattelu

REILUT 24 VUOTTA SITTEN haastattelin Petteri Evilampea hänen kotonaan Helsingissä kynällä muistiinpanoja vihkoon raapustaen. Nykyinen haastattelu tehtiin Teams-puheluna yli 3000 kilometrin päähän. Keskustelu transkriptattiin tekstimassaksi generatiivisen tekoälyä käyttävän Copilotin avulla. Muistiinpanoja syntyi 54 sivua. Artikkeli on toimitettu niiden sivujen pohjalta.

Petteri Evilampi on räväkkä tyyppi. Haastattelun muistiinpanoista selviää, että Copilot sensuroi automaattisesti liian räväköiksi tulkitsemiaan sanoja muuttamalla ne tähdiksi. Varsin hauskaa oli nähdä Copilotin tallenne Evilammen kommenteista myöhässä alkaneen haastattelun alussa:

”***** ******** tää minkä minkä tää mikä mikä tässä nyt maksoi jos on sovittu sellainen kuin 15 reikä reikä niin se on 5 on se reikä reikä 15 ***** oli kello sitten sunnuntai niinku tai mikä tahansa niinku että jos on sovittu niin se on sovittu nää niinku vanha on median niinku ammattilaisena ja pistää ******** alkaa huonosti tämmöinen.”

Copilot myös automaattisesti tekee englanninkielisen yhteenvedon käydyn keskustelun aiheista. Evilammen kanssa juteltiin haastattelun lomassa myös niitä näitä, joista Copilot nosti esiin mm. tällaisen erikoisen *Key Topicin*:

“Meeting with Sale: Petteri and Risto recall their first meeting in Pori, where Petteri was sitting naked in a hotel bar drinking beer. They also talk about their mutual acquaintance Sale, who married Petteri’s ex-wife’s mother.”

Kyseessä oli ensimmäinen kokeiluni transkriptauksesta. Vaikka tekstimassa oli suuri, koin että siitä kuitenkin oli kätevämpi toimittaa artikkeli kuin olisi ollut perinteisessä äänitallenteen purkamisessa ja puhtaaksi kirjoittamisessa. Suosittelen.

RISTO K. JÄRVINEN

VELI MARTIN KEITEL: Monet kokevat, että ovat eläneet ihmisenä toisessa paikassa ja ajassa, ennen tätä elämää. Itselläni tällaisia inkarnaatiomuistoja on useita, erityisesti Egyptistä ja Saksasta. Mutta olenko se, jonka muistoja kannan? Määrittävätkö muistot oman sielullisen minäni edes tässä elämässä? Vaikka nämä kokemukset ovat merkityksellisiä, tärkeintä on tiedostaa että kaikki tapahtuu nyt, tässä hetkessä. Heräämiseni matrixin unesta alkoi 1997, kun tulin tietoiseksi Englannin peltokuvioista. Englannista löysin sielullisen kotimaani, mutta myös naisen, jonka tunnistin 3000 vuoden takaa. Egyptin matka 2010 avasi näyt yhteiseen menneisyyteen, faarao Ramses III:n ja hänen ensimmäisen kuningattarensa elämään. Helmikuussa 2024 Egyptissä kokemani asiat auttoivat loputkin palaset tästä palapelistä paikoilleen.

AVARTUVAIHMISKUVA.FI/EVENTS

5 KERTAA VIAGRAA TEHOKKAAMPI! Professori Juhani Knuuti huomasi mainostavansa somessa erektiolääkettä omalla nimellään ja kasvoillaan. Poliisin mukaan kyseeseen voi tulla identiteettivarkaus, joita poliisin tietoon tuli viime vuonna 4033 kappaletta. ”Kaverit lähinnä naureskelivat sitä, että olen nyt samassa kuvassa peniksen kanssa”, Knuuti kertoo.

MEDIUUTISET.FI 27.5.

EUROVIISUJEN LOPPUTULOS on herättänyt spekulaatioita sosiaalisessa mediassa. - - Katsojat ovat kiinnittäneet huomiota erityisesti Irlannin sijoitukseen. Doomsday Blue -kappaleella Irlantia edustanut Bambie Thug sai noitateemaisella esityksellään yhteensä 278 pistettä ja sijoittui kilpailussa kuudenneksi. Irlannin sijoitus yleisöäänissä oli myös kuusi, kuten myös raatien äänestystuloksissa. Osa on huomannut, että Irlannin kaikki kolme sijoitusta muodostavat yhdessä luvun 666, joka tunnetaan kristinuskossa pedon lukuna. - - Epäilykset kasvoivat, kun Irlannin katsojaluvut julkistettiin. RTÉ-irlantilaismedian mukaan lähes 666 000 katsojaa seurasi tämän vuoden Euroviisuja Irlannissa.

ILTALEHTI.FI 17.5.

MAINONTA- JA VIESTINTÄALAN kuluneen vuoden pahimpia viherpesutekoja palkitsevan Vuoden huiputus -kilpailun palkinnot jaettiin keskiviikkona Helsingissä. Kilpailun voittajaksi valikoitui seitsemän ehdokkaan joukosta HKScanin Kariniemen kananpoika -tuotemerkin mainos ”Omasta mielestämme hyvin kasvatettua kananpoikaa”, joka voitti yleisöäänestyksen 29 % ääniosuudella. - - ”Kariniemen mainos on klassista harhaanjohtavaa markkinointia, jossa ympäristöongelmat ja eläinten kärsimys pyritään ohittamaan vetoamalla pintapuolisiin parannuksiin, kuten broileritilojen virikkeisiin tai eläinten ravinnon kotimaisuuteen. Kuluttajalla ei ole realistisia edellytyksiä arvioida eläinten pahoinvointia positiivisten mielikuvien takana. Ei siis ihme, että yleisö äänesti tätä mainosta sankoin joukoin”, tuomariston puheenjohtaja, Greenpeacen maajohtaja Touko Sipiläinen kommentoi.

GREENPEACE.ORG/FINLAND/TIEDOTTEET 15.5.

INDUKTIOLIEDEN LUOMA MAGNEETTIKENTTÄ ei kohdistu ja rajoitu pelästään kattilaan, vaan ulottuu hellan ympärille ja siten kohdistuu myös ruoanlaittajaan. Induktiovirta kuluttaa ihmisen energiat hyvin nopeasti ja ei kauaakaan, kun kokkailu viekin tämän asiasta tietämättömän kokin energisesti katsottuna loppuun palaneen tilaan. - - Eikä tässä vielä kaikki: Mikäli tykkäät käyttää puhdasta luomuruokaa, jotta saisit siitä hyviä aineita ja bioenergiaa (elämänvoimaa), niin ne kaikki häviävät sillä samalla sekunnilla, kun laitat induktiolieden päälle. Siinä suhteessa se on siis kuin mikroaaltouuni. Yli-aistillisesti tutkittuna parhaat hellavalinnat olisi seuraavat: 1) Puuhella 2) Kaasuhella 3) Keraaminen/valurautainen hella 4) Ja vasta hyvin kaukana näiden perässä induktioliesi. - - Puuhellan käyttö jopa lisää ruuan bioenergiaa ja myös ruuanlaittajan siinä samalla.

ELAVIENMAASSA.FI

TUNTOLOGIN KOULUTUKSESSA syvennytään kosketuksen merkitykseen ja sen vaikutuksiin. Koulutuksessa opetellaan konseptille kehitetyt, tuntologin hierontaotteet, valjastetaan aistiherkkyys sekä opitaan ymmärtämään oman asenteen merkitys työn suorittamiseen**.** Vaikuttavaan kosketukseen tarvitaan inhimillisyyttä, aitoa kohtaamista ja herkkyyttä. Käytännön harjoittelun myötä inhimillinen energia ja luova kyky vahvistuu, minkä myötä koulutuksessa opitaan näkemään jokaiselle asiakkaalle sopiva hoito. - - Aihealueina koulutuksessa ovat muun muassa mielen vaikutus tuntoaistiin, ayurvedan oppeja, ripaus funktionaalista lääketiedettä ja ravinto-oppia, ripaus kiinalaista lääketiedettä, eteeristen öljyjen käyttö hoidoissa, kehon heijastepisteitä, marmapisteitä ja meridiaaneja, aistien vaikutus hyvinvoin-

tiin, itsetuntemus, tunneäly, ego ja intuitio, tuntologin hierontatekniikat.

TUNTOLOGI.FI/KOULUTUS

LAULAJA ROBBIE WILLIAMS väittää, että avaruusolennot yrittävät ottaa häneen yhteyttä, koska ne haluaisivat hänestä viestinviejän kaikille Maan asukeille. Williams väittää myös tehneensä useita toistuvia ufohavaintoja. - - Hän paljastaa nähneensä ufon niin lähellä, että hän olisi voinut ”lyödä sitä tennispallolla”. Toisen kerran hän väittää avaruusolentojen ottaneen häneen yhteyttä, kun hän äänitti kappaletta Arizona: kappaleen soidessa ”kultainen valopallo” ilmestyi studioon hänen silmiensä eteen. Williams epäilee itse, että maan ulkopuoliset muukalaiset vierailevat juuri hänen luonaan, koska ne tietävät, että Williams voisi kertoa niiden olemassaolosta maailmalle kuuluisuutensa avulla.

ILTALEHTI.FI 1.4.

POLIISI EPÄILI, että muotimoguli Kirsti Paakkasen 2015 laatima testamentti olisi törkeästi väärennetty. Tästä syystä poliisi kuuli laajasti Paakkasen lähipiiriä ja muun muassa analysoi testamentin allekirjoituksia. Nyt tutkinnassa on tapahtunut merkittävä käänne. Poliisi on päätymässä siihen ratkaisuun, ettei asiassa ole tapahtunut rikosta. - - Rikosilmoituksen testamentista poliisille laati Paakkasen sisarentytär Regina Paanala. Hän väitti poliisille, ettei Paakkanen olisi itse allekirjoittanut testamentteja. - - Väitteensä tueksi Paanala hankki asiantuntijalausunnon arvostetulta käsialatutkijalta, grafologi Anna Hurmalaiselta. Hänen mukaansa Paakkasen testamenttiallekirjoitus olisi ”nuorentunut”, eli terävöitynyt ja selkeytynyt, minkä ei olisi pitänyt olla mahdollista.

IS.FI 14.3.

PUTIN PÖNKITTÄÄ ASEMAANSA propagandan avulla, joka on osoittautunut tehokkaammaksi kuin (entinen oligarkki ja mielipidevanki Mihail) Hodorkovski uskoi. ”Vaikka asuin Neuvostoliitossa lähes elämäni ensimmäiset 30 vuotta, en koskaan ajatellut, että propaganda voisi olla näin tehokasta. Oli väärinkäsitys, että luotettava tieto riittää propagandan torjumiseksi. Propagandan vastustamiseksi on opetettava kriittistä ajattelua. Keksin vain yhden ratkaisun: hyvä kouluopetus on ainoa tapa torjua propagandaa.”

SEURA.FI 13.3.

YHDYSVALTAIN PUOLUSTUSMINISTERIÖN Pentagonin perjantaina julkaiseman uforaportin mukaan ei ole löydetty todisteita siitä, että mikään tutkittu ufohavainto johtuisi maan ulkopuolisen sivilisaation toiminnasta. Raportissa ei liioin löydetty empiirisiä todisteita siitä, että Yhdysvaltain viranomaisilla tai yksityisillä yrityksillä olisi koskaan ollut hallussaan toisesta sivilisaatiosta peräisin olevaa teknologiaa, jota olisi yritetty tutkia. Lisäksi Pentagon on raportin mukaan tutkinut tietovuotajien väitteitä salailusta, mutta ei löytänyt siitäkään todisteita. Sen sijaan raportissa pidetään mahdollisena, että Yhdysvaltain omat salaiset sotilaalliset kehityshankkeet ovat johtaneet epäilyihin ufoista. Raportti on merkittävin Yhdysvaltain viranomaisten selonteko ufoilmiöstä yli 50 vuoteen. - - Raportin on tuottanut puolustushallinnon ufohavaintoja tutkiva toimisto All-domain Anomaly Resolution Office (AARO). - - Pitkään odotettu ufokatsaus on herättänyt Yhdysvalloissa kiivasta keskustelua jo ennen julkistamista. Jopa kongressin jäsenet ovat syyttäneet puolustushallintoa ja tiedusteluyhteisöä ufohavaintoihin liittyvän tiedon pimittämisestä. Salailun lisäksi AAROn toimintaa on arvosteltu julkisuudessa siitä, ettei se ole suhtautunut vakavasti tietovuotajien väitteisiin.

YLE.FI 8.3.

ETELÄ-AFRIKASSA 19. HELMIKUUTA kadonneen kuusivuotiaan tytön äitiä syytetään ihmiskaupasta ja kidnappauksesta. Kelly Smithin tytär Joslin katosi kotinsa ulkopuolella Saldanha Bayssä, lähellä Kapkaupunkia. - - Rouva Smith ja hänen kanssasyytettynsä, joista yksi on median tunnistama kansanparantaja, on nyt vangittu. Paikallisten kansanparantajien kerrotaan käyttävän ihmisten ruumiinosia valmistaakseen rohtoja, joilla parantaa sairauksia tai kartuttaa omaisuutta.

BBC.COM 7.3.

AMERIKKALAISEN JALKAPALLON suurimmat tulevaisuuden lupaukset poimitaan NFL-joukkueiden listoille jälleen huhtikuussa, kun vuotuinen varaustilaisuus järjestetään. Yksi varausta tavoittelevista atleeteista on Texasin teknillisen yliopiston joukkueessa pelannut Tyler Owens. Hänet on arvioitu yhdeksi varausluokkansa nopeimmista pelaajista. Torstaina NFL:n perinteisessä pelaajien arviointitilaisuudessa Owens hämmästytti kuitenkin aivan jollain muulla kuin juoksunopeudellaan. ”En usko avaruuteen”, Owens täräytti haastattelussa. Owens kertoi olevansa syvästi uskovainen. ”Olemme täällä omillamme. En usko tuolla olevan muita planeettoja tai sellaista.” Haastattelija kysyi Owensilta, mikä sai hänet tulemaan tällaisiin johtopäätöksiin. Hän kertoi uskoneensa ensin aurinkokeskeiseen maailmankuvaan. ”Mutta sitten aloin nähdä asioita litteästä maasta. Ne olivat mielenkiintoisia ja nostivat esiin päteviä huomioita. En tiedä... ne saattavat hyvinkin olla totta”, hän lopetti.

IS.FI 4.3.

ÖTÖKKÄ REVIRA on turvallinen tuote pitämään eläimet pois alueilta, joihin ne eivät ole tervetulleita. Se on taloudellinen, tehokas, helppokäyttöinen, ympäristöystävällinen ja pitkävaikutteinen. Villieläintutkijat ovat osallistuneet maastoon levitettävän tuotteen kehittelyyn. Se toimii kuin näkymätön aita. Eläimet tunnistavat Revira-karkotteen ja karttavat käsiteltyä aluetta. Tuhannet tyytyväiset käyttäjät vahvistavat, että tuotteella on erittäin korkea suojateho. Revira on tehokas, helppo levittää, taloudellinen, ympäristöystävällinen ja vaaraton ihmisille ja eläimille. - - Erittäin tehokkaaksi ja turvalliseksi karkotteeksi osoittautuneet Revira-lecarakeet on fysikaalisesti käsitelty. Valikoituja taajuuksia siirretään rakeisiin elektromagneettisen induktion avulla. Eläimet aistivat tämän vaarasignaaliksi. Aine ei sisällä mitään kemiallisia tai biologisia lisäaineita. - - Revira-karkotetta ei saa varastoida voimakkaiden sähkölaitteiden lähellä, esim. teknisessä huoneessa.

HANKKIJA.FI

Ole skeptinen, mutta (älä) luota tieteeseen

OSMO TAMMISALO

”Näiden vinoumien yli skeptikon on kiivettävä, määrätietoisesti totuutta etsien.”

IHMISTEN PYRKIMYKSET TUOTTAVAT toisinaan päinvastaisia seurauksia kuin oli tarkoitus. Usein jos esimerkiksi juhlavassa tilaisuudessa yrittää pitää kahvikuppia vakaana, käsi alkaakin täristä ja kahvi läikkyä. Liiallinen yrittäminen kääntyy itseään vastaan.

Tässä kirjoituksessa pohditaan, tuleeko skeptikon varmistella, että totuuden etsintä ei samalla tavalla käänny tavoitettaan vastaan. Mitä jos skeptikko tuleekin kannustaneeksi hihhuleita?

Aloitetaan yhteiskunnallisella esimerkillä kaukaa Kiinasta. Maan demokratialiikkeellä on synkkä historia. Aina kun liike voimistui, se tuotti vastareaktioita, jotka tekivät yhteiskunnasta entistä sortavamman. Käytännössä liike päätyi palkitsemaan hallinnon häikäilemättömimpiä puolustajia ja rankaisemaan maltillisimpia uudistajia.

Tämä ei luonnollisesti ole demokratiaa ajaneiden yksilöiden vika. Se on diktatuurien ja totalitaristisen järjestelmien ominaisuus.

Toinen ikävä piirre diktatuureissa on se, että niissä ei kehity normeja, jotka saisivat uudistusmieliset toimimaan vastuullisesti ja tarkoituksenmukaisesti. Uudistuksia ajavat liikkeet saattavat esimerkiksi vaatia hallinnolta sellaisia radikaaleja toimenpiteitä, joita hallinto ei mitenkään voi toteuttaa. Ja toisinaan uudistusvaatimukset yltyvät väkivaltaisuuksiksi, joita hallinto sitten käyttää hyväkseen.

Esimerkiksi Hong Kongin demokratiamielenosoitusten (vuosina 2019–2020) ilkivaltatapauksia paisuttelemalla Kiinan hallinto pystyi perustelemaan ankarat vastatoimensa. ”Juuri tällaista kaaosta ja turmelusta demokratia tuottaa”, he totesivat. Moni demokratiaa tukenut kiinalainen alkoikin mellakoinnin ja sitä seuranneen propagandan myötä vastustaa liikettä (Huang 2023).

Onko tässä yhteys totuuden etsimiseen ja skeptisismiin? Kun totuutta etsitään itsepintaisesti ja seurauksista piittaamatta, totuudelle ei enää löytyisikään ystäviä?

Ennen vastaamista siirrytään vielä Yhdysvaltain mellakkoihin (vuosina 2020–2021). Niiden alkusyynä oli pidätystilanteessa kuollut mustaihoinen, **George Floyd**. Näitä mellakoita ei länsimedioissa paisuteltu. Päinvastoin, uutiskuvat kertoivat tuhopoltoista ja kauppojen ryöstelyistä, mutta silti mediat todistelivat, että mielenosoitukset olivat ”enimmäkseen rauhanomaisia”. Mutta ennen kaikkea mellakoinnin seurauksena poliisin toiminta vaikeutui, väkivalta lisääntyi ja mustaihoisia alkoi kuolla entistä enemmän (Ratcliffe & Taylor 2023, Cassell 2023, Makridis & VerBruggen 2022).

Näitä kahta esimerkkiä, Hong Kongin demokratialiikettä ja Yhdysvaltain *Black Lives Matter* -liikettä yhdistää se, että molemmat kääntyivät tavoitteitaan vastaan. Demokratia taantui ja mustaihoisten surmat lisääntyivät. Radikalismi paljastui itsensä viholliseksi.

Kysymys kuuluu, vertautuuko tämä totuuden etsimiseen ja skeptisismiin.

SYY SKEPTIKOIDEN SIVUUTTAMISEEN

ENSIKSI ON HUOMATTAVA, että skeptikon ja mielenosoittajan motiivit ja menetelmät ovat täysin erilaisia. Skeptikkona oleminen tarkoittaa totuudesta kiinnostumista. Se edellyttää argumenttien ja havaintojen tunnontarkkaa arvioimista. Sitä ei ole mahdollista tehdä holtittomasti joukkohurmoksen vallassa.

Toiseksi skeptikon ei tarvitse totuustavoitteensa edessä tehdä minkäänlaisia myönnytyksiä. Totuus on ja pysyy riippumatta siitä, onko se realistisesti saavutettavissa vai ei. Tämä eroaa yhteiskunnallisten muutosten ajamisesta. Siihen väistämättä liittyy kompromissien tekemistä, eturyhmien huomioimista ynnä muuta vastaavaa.

Se, että totuus voi olla ruma ja että totuudenpuhuja herättää joidenkin vihat, ei asiaa muuta. Tosiasiaväitteet ovat joko totta tai epätotta riippumatta siitä, haluaako yleisö tietää totuutta tai mitä seurauksia totuuden julkitulosta olisi.

Joku saattaa vähätellä skeptikoiden totuuspyrkimyksiä sillä, että akateemiset tutkimuslaitokset ovat jo vihkiytyneet totuuden etsintään. Niiden tuloksiinhan skeptikonkin on nojattava. Tämä pitää tietysti paikkansa, mutta se ei silti poista tarvetta omaehtoisemmalle totuuden etsinnälle.

Akateemisissa tutkimuslaitoksissa piilee nimittäin riski, että ryhmäpaine ja muotivirtaukset alkavat vaikuttaa niiden toimintaan. Tutkijat esimerkiksi saattavat myötäillä vakiintuneiksi kuvittelemiaan näkemyksiä. Etenkin joitakin humanistisia ja sosiaalitieteellisiä aloja vaivaa ideologinen yksimielisyys, jonka kyseenalaistamista ei pidetä soveliaana ja joka ohjaa jopa tutkimustuloksia. Hyvä esimerkki tällaisesta on niin kutsuttu intersek-

tionaalinen tutkimussuuntaus (Helo 2023, Tammisalo 2024). ”Luota tieteeseen” ei siis ole yleispätevä ohje.

Mutta pitäisikö skeptikon esittää totuusväitteensä varovaisemmin? Useinhan sanotaan, että skeptikoihin kohdistuva vastustus johtuu heidän yksioikoisesta ja dogmaattisesta viestinnästään, eikä viestien varsinaisesta sisällöstä.

On totta, että skeptikon on jatkuvasti kehitettävä retorisia taitojaan. Syy skeptikoiden sivuuttamiseen ei kuitenkaan löydy sieltä. Kyse on lähes poikkeuksetta siitä, että skeptikon väitteet koetaan joko moraalisesti vääränlaisiksi tai omaa elinkeinoa, vaikkapa huuhaahoitolan toimintaa haittaaviksi. Tällaisia väitteitä ihmiset väistelevät niin salakavalasti, että he eivät itsekään huomaa tekevänsä sitä (Trivers 2011). Enkelikuorokaan ei osaisi kertoa kaikkea riittävän herkkätunteisesti.

Skeptisismin ja rationalismin ongelma ei toisin sanoen ole se, että skeptikot esittäisivät väitteensä väärällä tavalla. Ongelma on pikemminkin se, että skeptisismi ja rationalismi eivät tuo samanlaista emotionaalista tyydytystä kuin poliittisten, sosiaalisten ja taloudellisten tavoitteiden ajaminen. Tämä ei luonnollisesti ole skeptikon vika, vaan vinoumat löytyvät ihmisluonnosta. Näistä vinoumista skeptikon on oltava tietoinen, ja niiden yli skeptikon on kiivettävä, määrätietoisesti totuutta etsien.

Jos joku tässä yhdistyksessä ei avoimin mielin uskalla tarkastella sitä, mikä kulloistenkin todisteiden valossa näyttää totuudelta, hän tuskin ansaitsee nimitystä skeptikko. Poliitikko tai uskonkiihkoilija saattaisivat olla osuvampia termejä.

Kirjallisuutta

Cassell, P. (2023): New statistical evidence supports the “Minneapolis Effect” as an explanation for increases in homicides. Reason 17.7.2023.

Helo, A. (2023): Intersektionaalista vai ”valkoista” ylivaltaa? – Syrjäytymiskeskustelun vääristymät Suomessa ja Yhdysvalloissa. Suomalainen metodologiayhdistys. Helsinki.

Huang, Y. (2023): The Rise and Fall of the East. Yale University Press. New Haven.

Makridis, C. & VerBruggen, R. (2022): Breaking down the 2020 homicide spike. Manhattan Institute. May 2022.

Ratcliffe, J & Taylor, R. (2023): The disproportionate impact of post-George Floyd violence increases on minority neighborhoods in Philadelphia. Journal of Criminal Justice. Vol 88: Sept–Oct.

Tammisalo, O. (2024): Tieteen puolesta politikoivaa pseudoparadigmaa vastaan. Särö 53–54.

Trivers, R. (2011): Petos ja itsepetos ihmiselämässä. Suom. Kimmo Pietiläinen. Terra Cognita. Helsinki.

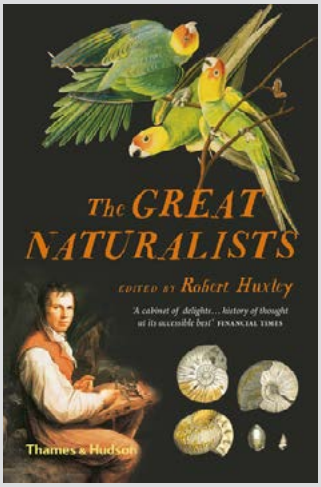
Kirjoittaja on tietokirjailija ja vapaa tutkija.

KIRJAT

OSMO TAMMISALO

ENNEN OLI TUTKIJAT RAUTAA

Robert Huxley, toim.: The Great Naturalists. Thames & Hudson, 2019.

THE Great Naturalists -teos esittelee 39 biologisten ja geologisten tieteiden pioneeria. Kirja etenee aikajärjestyksessä **Aristoteleesta** luonnonvalintateorian kehittäjiin **Charles Darwiniin** ja **Alfred Russell Wallaceen**. Viimeisenä esitellään Darwinin pitkäaikainen kirjekumppani, Amerikan kasvitieteen isä **Asa Gray** (1810–1888).

Henkilöhistoriat ovat tiiviitä ja kiinnostavia. Monen varhaisen tutkijan elämänuraan kuului taloudellisia ja sosiaalisia tragedioita. Lähes kaikki hapuilivat eri ammateissa ja opinnoissa ennen todellisen kutsumuksen löytymistä. (Tämä pätee tietysti myös moniin nykytutkijoihin. Säieteorian kehittäjä, fyysikko **Leonard Susskind** jopa väitti – tai vitsaili – että nuoruuden työ putkimiehenä selvensi hänen ajatteluaan mustista aukoista.)

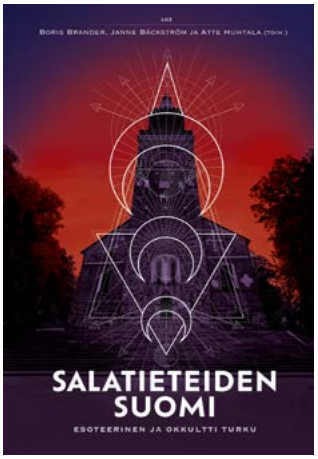
1800-luvulta lähtien merkittävien luonnontutkijoiden joukossa oli myös naisia. Toisin kuin niin monesti nykyään, heidän naiseudestaan ei tässä teoksessa tehdä numeroa. Naispuolisia fossiilien metsästäjiä tai muita luonnonnuuskijoita ei otettu mukaan naiskiintiön vaan heidän meriittiensä takia.

Kirjan henkilöitä yhdistää suunnaton tiedonjano ja luontoon kohdistuva intohimo. Nämä piirteet saivat heidät ylittämään valtameriä ja vuorijonoja, ja riipimään läpi viidakoiden. Herää kysymys, mihin vastaava lannistumattomuus nykyään suuntautuu. Vai ovatko älypuhelimen ärsykkeet turruttaneet nykyihmisen uteliaisuuden ja kunnianhimon?

TIINA LINTUNEN

HENGENTIETEET YHÄ LAAJOJEN JOUKKOJEN HUVIA

Boris Brander, Janne Bäckström, Atte Huhtala (toim.): Salatieteiden Suomi – Esoteerinen ja okkultti Turku. Otava, 2024.

SALATIETEIDEN SUOMI on teos, joka esittelee laajasti esoteerisen ja okkultin Suomen historiaa. Erityisesti keskiössä on Turku, jota kirjassa kutsutaan esoteerisen Suomen sydämeksi. Entisenä pääkaupunkina ja merkittävänä satamakaupunkina Turun kautta on rantautunut Suomeen monenlaisia uusia virtauksia. Siten se on tarjonnut hedelmällisen maaperän salatieteiden leviämiselle ja harjoittamiselle. Kirjassa ei kuitenkaan ohiteta kokonaan muutakaan maailmaa, sillä hengentieteet ovat valtioiden rajat ylittävä hyvin kansainvälinen liike.

Kirjalla on 16 eri kirjoittajaa, joilla kaikilla on yhteys Turun yliopistoon opiskelijan, alumnin, tutkijan tai opettajan roolissa. Turun yliopistolla on oma historiansa salatieteiden maailmassa ja siksi kirjoittajajoukon yhteys yliopistoon tuntuu erityisen mainiolta. Kirjan näkökulma on kulttuurintutkimuksellinen, mutta teksti on kuitenkin yleistajuista. Kirja on jaoteltu neljään osaan, joissa jokaisessa on jokin kantava teema. Kronologisesti kirjassa edetään pääosin nurin perin, mutta aivan lopussa päädytään kuitenkin nykyaikaan.

Kirjan ensimmäisessä osassa käsitellään 1960- ja 70-lukujen vilkasta liikehdintää, jonka katsottiin liittyvän Vesimiehen aikaan. Astrologiassa Vesimiehen aika nähdään merkittävänä ajanjaksona, johon ihmiskunnan kerrottiin olevan siirtymässä. Tässä osiossa käsittelyssä on niin ufoliike kuin uusnatsi ja saatananpalvoja **Pekka Siitoinenkin**. Oman tilansa saa myös esoteerinen underground, jonka merkittävimpänä hahmoina toimivat seksuaalimaagikko **Reima Saarinen** ja velho nimeltään **Male**. Näillä kahdella kerrotaan olleen oma vaikutuksensa suomalaiseen populaarikulttuuriin.

Toisessa osassa hypätään ajassa taaksepäin 1800–1900-lukujen vaihteeseen, jolloin Euroopassa ja Yhdysvalloissa viihteellisenkin ilmiasun saaneet esoteria ja maaginen kuvasto saapuivat Turkuun. Tällöin uusinta uutta edustivat lavamaagikot ja naistaikurit. Samaan ajankohtaan liittyy kirjassa käsiteltävät spiritualismi, *Teosofinen Seura* ja *Ruusuristiläiset*.

Kolmannen osan aiheet keskittyvät Ruotsin vallan aikaisiin tapahtumiin. Esille tulee 1600-luvulla pidetyt oikeudenkäynnit, joissa Turun akatemian oppilaita ja professoreita syytettiin magian harjoittamisesta. Kirkko otti tehtäväkseen magian suitsimisen ja kohdisti toimensa myös akatemian toimijoihin. Yliopiston kautta levisi myös alkemistinen ajattelu, johon otettiin oppia Euroopan muista maista. Alkemian nähtiin olevan tiedettä muun tieteen joukossa.

Kirjan neljännessä osassa siirrytään kohti nykyaikaa. Esittelyssä on salanimellä **Tapio Kotkavuori** toiminut henkilö, joka kuului lähes 20 vuoden ajan *Setin Temppeliin*. Samaan aikaan Suomessakin levisi niin sanottu saatanallinen paniikki, jossa melko näkyvästi tuotiin esille saatananpalvontaa ja siihen kohdistuvia pelkoja. Setin Temppelin väki pyrki toimimaan jonkinlaisena vastavoimana erityisesti karismaattisista kristillisistä yhteisöistä nouseville äänille. Oman osionsa saa myös *Azazelin Tähti*, joka on vuonna 2006 Virroilla perustettu teosofispohjainen satanistinen seura. Sen alla toimii Turussa *Nebukadnezzar*-loosi, jolla on edelleenkin ritualistista toimintaa.

Salatieteiden Suomi on laaja kurkistus esoteerisen ja okkultin Suomen maailmaan. Kirja onnistuu olemaan tietokirja, josta saa runsaasti tietoa, mutta on samanaikaisesti yleistajuista luettavaa. Aiheeseen aiemmin perehtymättömälle kirja avaa uuden näkökulman Suomen historiaan, jota ei ehkä edes arvannut olemaan olemassa. Salatieteistä jo enemmän tietävälle kirja tarjoaa hyvän historiakatsauksen ja usean merkittävän aatevirtauksen tarkemman kuvailun.

Heti teoksen esipuheen alussa on mielenkiintoinen kohta, jossa historiaa peilataan nykypäivään. Kun 1960-luvulla salaseuroissa innostuttiin ufoista, rajatiedosta ja länsimaisesta okkultismista, on 2020-luvulla hengentieteistä tullut laajojen joukkojen huvia. Kirjakauppojen hyllyt notkuvat tarot-oppaista, sosiaalisessa mediassa wicca-noituuteen törmää etsimättä ja työpaikan kahvihuoneessa uskomushoitokokemuksista keskustelu on tavallisempaa kuin pullan tarjoilu. Aiemmin piilossa pysyneet uskomukset ovat muuttuneet arkipäiväisiksi asioiksi, joita voi pitää esillä häpeilemättä. Skeptikoille olisi siten tässä ajassa kysyntää, jos epäilijöillä vain olisi rohkeutta kääntää katse takaisin perustehtävän äärelle.

MIKÄ ON TOTUUS SMOLENSKIN LENTOTURMASTA?

Jessikka Aro: Putinin maailmansota. Johnny Kniga, 2024.

JESSIKKA ARON uutuuskirja *Putinin maailmansota - Venäjän salaiset operaatiot lännen tuhoamiseksi* saapui sekoittamaan tietokirjallisuuden kenttää. Se on jatkoa *Putinin trollit* (Johnny Kniga, 2019) -kirjan sanomalle. Venäjän informaatiosota muuta maailmaa vastaan on pitkäjänteistä ja monipuolista. On aina paikallaan muistuttaa, miten monella eri tavalla tätä ajatusten taistoa käydään median ja internetin kaikissa muodoissa.

Putinin maailmansota päivittää tapahtumia sitten viime kirjan. Median sisään sujautettu informaatiovaikuttaminen on tuttu aihe monelle. Mutta Venäjän repertuaariin kuuluu myös ortodoksisen kirkon käyttö. Patriarkka **Kirillin** ura kirkon sisällä on vankkaa yhteistyötä Venäjän hallinnon kanssa. *KGB*:n agenttina Kirill on edistänyt Putinin ulkopoliittisia tavoitteita saarnoissaan ja teoissaan Ukrainassa. Uskonnollisesta kahtiajaosta Venäjän ja Ukrainan ortodoksikirkon kanssa käydään rajua teologista taistelua. Uskonnon- ja sananvapauden varjolla saadaan levitettyä radikaalia ja sotaa lietsovaa sanomaa. Valaisevana osuutena Ahon haastattelussa saa sanansa esiin Suomen ortodoksisen kirkon johtaja, arkkipiispa **Leo**.

Venäjän informaatiosotaa ei käydä pelkästään Eurooppaa ja Yhdysvaltoja vastaan. Aro on vieraillut Ghanassa paikanpäällä haastattelemassa toimittajia ja sotilasyliopiston dekaania. Venäjä pyrkii vaikuttamaan Afrikassa lännen vastavoimana. Ensin kansalaisia pehmitetään disinformaatiolla, tekaistuilla uutisilla, kansaa polarisoimalla ja agitoimalla. Sitten maahan saapuu avuksi *Wagnerin* yksityisarmeijan sotilaat. Venäjän vaikutusvalta etenee tällä tavalla useissa valtioissa. Trollitehtaita ei ole pelkästään Venäjän maaperällä. On halvempaa palkata ja pyörittää niitä Afrikassa. Lainsäädäntö tekee niiden sulkemisesta myös vaikeampaa.

Putinin maailmansota sisältää aiheita laidasta laitaan. Yksi niistä on aiheuttanut laajempaa kohua julkaisun jälkeen. Smolenskin lentoturma vuonna 2010 on vaikea puheenaihe Puolassa vielä tänäänkin. Poliittinen kiista on jatkunut ensimmäisestä virallisesta onnettomuustutkinnasta. Kiista itsessään jakaa puolalaisia kahteen leiriin. Onnettomuus oli onnettomuus tai se oli sabotaasia. Jos Venäjä olisi osallistunut lentoturmaan, se olisi koko Euroopan turvallisuuden kannalta katastrofaalista. Näitä väitteitä on mielellään pidetty salaliittoteorioina.

Keskusteluissa Puolassa ei mainita tutkimusten tuloksia tai asia-argumentteja. Sen sijaan keskitytään puolalaisten puoluekinastelujen setvimiseen ja henkilöiden motiivien tai taustojen nuhteluun. Lisäksi toistetaan ensimmäisen onnettomuustutkinnan johtopäätöstä, sen enempää yksityiskohtiin kajoamista. Mediassa aiheesta ei näy yksityiskohtaisia puheenvuoroja.

Suurin kohu nousi ruumiiden käsittelystä. Se paljastui vasta vuonna 2017, kun arkut kaivettiin ylös ja avattiin. Jäännöksiä oli sekaisin ainakin yhdessätoista arkussa, ja mukaan oli laitettu myös roskia. Joissain arkuissa oli sekaisin eri henkilöiden torso ja alavartalo. Ruumiit oli palautettu Puolaan viisi päivää onnettomuuden jälkeen.

Ruumiiden skandaalimainen käsittely teki myös muista tosiasioista puhumisen helpommaksi. Venäläiset olivat siirtäneet ja peitelleet lentokoneen osia tutkinnassaan. Satelliittikuvista on nähtävistä, että lentokoneen vakainta oli siirretty 30 metriä lähemmäksi hylkyä. Silloin se tekisi heidän tutkinnassaan ilmoitetusta törmäyksen korkeudesta uskottavamman. Turmapaikalle rakennettu tie tehtiin siirtelemällä hylyn osia pois sen edestä. Satelliittikuvissa näkyi myös, että koneen lentoreitillä ollut seitsemän metriä korkea puu ei ollut katkennut. Se ei millään sopisi venäläisten tutkinnan ilmoittamaan minimikorkeuteen. Venäläiset kaatoivat puun jälkikäteen.

Perinteisten salaliittoteorioiden foorumeilla Smolenskin turmaan ei heti osattu reagoida. Kun teoriat lentokoneen räjäyttämisestä ilmestyivät internetiin, ei ainakaan Suomessa osattu syyttää Venäjää. Sen sijaan pommien asentamisen syyksi laitettiin vuorollaan *Kansainvälinen valuuttarahasto IMF*, koska Puola ei suostunut ottamaan lainaa. Tai rokoteteollisuus, koska Puola ei tilannut uusinta lintuinfluenssarokotetta. Teoriat vaihtelivat, mutta syylliseksi ei millään keksitty Venäjää.

Mikä sitten on totuus? Putinin maailmansota kertoo, että pelkästään sen selvittäminen voi olla osa informaatiovaikuttamista. Riitely kansalaisten kesken on omiaan edistämään Venäjän intressejä. Onneksi sivistynyt kansa osaa keskittyä faktoihin ja asia-argumentteihin.

Rokotevastaisuus tappaa

ROKOTTEIDEN TURVALLISUUTEEN liittyvä kiista on suurimmilta osiltaan laantunut. Koronapandemia on jäänyt pois uutisista. Mutta rokotteita vastustava väki ei ole kadonnut minnekään.

USA:n presidenttivaalien ehdokas **Robert F. Kennedy Jr.** on vielä mukana kisassa. Huhtikuun gallupeissa hänen kannatuksensa kiikkui 9-10 prosenttiyksikön paikkeilla. Vaalipäivään on alle puoli vuotta, joten ehdokkaiden kannat ovat entistä tarkemman syynäyksen alla.

Real Time with Bill Maher -ohjelmassa 26.4. haastateltavana ollut RFK Jr. kohtasi vaikeita kysymyksiä. Bill Maher oli tietoinen hänen ja varapresidenttiehdokas **Nicole Shanahanin** aikaisemmista rokotteisiin liittyvistä kommenteista. Shanahan oli X-palvelussa tuominnut *Modernan* mRNA-rokotteet vaarallisiksi ja sanonut, että ne pitäisi vetää pois markkinoilta. Maher kertoi saaneensa kyseistä rokotetta. Hän kysyi Kennedyltä, oliko hän samaa mieltä varapresidenttiehdokkaansa kanssa. RFK Jr. vastasi vaihtamalla aihetta. Hän sanoi, että tarvitsemme rokotteista aidon kaksoissokkotutkimuksen, joka tietenkin on myös plasebokontrolloitu. Hän totesi, että amerikkalaisista peräti 52 % uskoo rokotteiden aiheuttavan vakavia haittoja, jopa kuolemia.

RFK Jr. jatkoi puhumalla *Pfizerin* julkaisemista tutkimuspapereista. Heidän mRNA-rokotteensa tutkimuksissa oli käytetty plaseboryhmää ja rokotettuja. RFK Jr. kertoi aivan oikein, että kummassakin ryhmässä oli 22 000 ihmistä. Rokotetun ryhmän kohdalla osallistujien kuolleisuus oli kuulemma 23 %. Kuolemien syitä hän ei eritellyt. Se olisi ollut tärkeä tieto, sillä jos useita tuhansia ihmisiä seurataan puolen vuoden ajan, niin jotkut heistä tulevat aina kuolemaan jollakin tapaa.

Bill Maher ei osannut selvittää suorassa lähetyksessä, mistä tuo 23 %:n luku tulee. Kun lukee Pfizerin papereita läpi, näkee että rokotetuista kuoli vain yksi henkilö enemmän (15) kuin plaseboryhmässä (14). Jättäessään mainitsematta nämä kuolemat JFR Jr. antoi vaikutelman, että vain rokote olisi voinut olla tappava. Katsojille jäi helposti virheellinen käsitys, että rokotevalmistajan oman tutkimuksen mukaan rokote tappoi melkein neljänneksen osallistujista. Kennedyn valhe jatkaa nyt kiertoaan sosiaalisessa mediassa.

Maher muistutti, että Kennedyä pidetään rokotevastaisena. Hän vastasi, että kyseessä on vain keino vaientaa rokoteteollisuuden kriitikot: ”Olen jo 17 vuotta puhunut, että en ole rokotevastainen. Haluan vain kunnollista tiedettä. Ihmisten pitäisi antaa tehdä tietoihin perustuvia valintoja rokottamisesta. Vastustan rokotuspakkoa.” Eikä Bill Maher sanonut tähänkään vastalauseita.

Kennedyn lähimenneisyys rokotteita vastustavana puhujana ei ole salaisuus. Vuonna 2005 *Salon* ja *Rolling Stones* -lehdet julkaisivat hänen *Deadly Immunity* -artikkelinsa. Siinä argumentoitiin, että rokotteiden sisältämä elohopea oli aiheuttanut lapsien neurologisten sairauksien räjähdysmäisen kasvun. Kennedy väitti, että esimerkiksi vauvoille annettavat rokotteet sisältävät etyylielohopeaa 187-kertaisesti enemmän kuin turvallisuussuositukset sallivat päivittäiseksi annokseksi. Oikeasti yhteenlaskettu määrä oli 187 mikrogrammaa, alle puolet päivittäisestä turvalliseksi lasketusta määrästä. Artikkelin sisältämät asiavirheet johtivat lopulta siihen, että Salon poisti useiden korjausten jälkeen artikkelin sivuiltaan.

Kennedyn puheiden aiheuttama suurin suru tapahtui Samoan saarella vuonna 2019. Edeltävänä vuonna kaksi hoitajaa oli valmistanut tuhkarokkorokotteen virheellisellä tavalla. He sekoittivat siihen väärää ainetta. Kaksi vauvaa ehti kuolla ennen virheen huomaamista. Tästä seurasi koko rokotejärjestelmän tarkistus, jotta vastaavia hoitovirheitä ei enää tehtäisi. Hoitajat saivat syytteet ja tuomiot. Tragedian syy ei ollut rokotteessa, mutta vanhemmat olivat ymmärrettävästi erittäin varuillaan tilanteen takia. Kesällä 2019 RFK Jr. saapui saarelle puhumaan rokotteista. Hän puhui pääministerille, terveysviranomaisille ja paikallisille rokotevastustajille. Pian enää alle kolmannes lapsista oli rokotettuja. Syksyyn mennessä tuhkarokko levisi saarella. Vuonna 2009 saarella ei ollut yhtäkään tuhkarokkotapausta. Vuoden 2019 loppuun mennessä 5707 oli sairastanut tuhkarokon. Heistä 83 lasta oli kuollut tautiin.

RFK Jr. voi väittää, ettei ole rokotevastainen. Jostain syystä hänen yleisönsä vain lopettaa lastensa rokottamisen. Vaalipäivän lähestyessä hänen sanomansa nousee yhä useammin esille eri yhteyksissä. Olisi hyvä, jos yleisö tekisi tietoihin perustuvia päätöksiä hänen sanomisistaan.

JUHA LEINIVAARA

SKEPSIKSEN HAASTE

20 000€

PUHTAANA KÄTEEN SILLE, JOKA TUOTTAA VALVOTUISSA OLOSUHTEISSA PARANORMAALIN ILMIÖN.

MENTALISTI PETE POSKIPARTA ja T**OIMITTAJA IVAN PUOPOLO** ovat lupautuneet maksamaan kumpikin 5000 euroa em. kokonaissummasta. T**ÄHTITIETEEN TOHTORI HANNU KARTTUNEN** ja **ELOKUVATUOTTAJA IIRO SEPPÄNEN** ovat lupautuneet maksamaan kumpikin 2500 euroa. Skepsis ry maksaa summasta **5000 EUROA.** Haastesumma voidaan maksaa myös humanoidistipendinä – **20 000 EUROA** puhtaana ulottimeen sille humanoidille, joka itse noutaa stipendin ja antaa samalla DNA- (tai vastaavan) näytteen. Poikkeustapauksessa summa voidaan myös maksaa mukana seuraavalle ihmiskontaktiseuralaiselle.

LIITY SKEPSIKSEN JÄSENEKSI!

Kuka tahansa kiinnostunut voi hakea jäsenyyttä koulutustaustasta ja elämänkokemuksesta riippumatta, kun hän hyväksyy yhdistyksen säännöissä määritellyn tarkoituksen ja toimintaperiaatteet.

Yhdistyksen kalenterivuosittain jäsenmaksu vuodelle 2024 (sis. Skeptikko-lehden tilauksen) on 34 € tai alle 24-vuotiaille 17 € (jos olet alle 24-vuotias, ilmoita syntymäaikasi).

Voit myös tilata Skeptikko-lehden liittymättä jäseneksi. Tilausmaksu on 34 € / vuosi.

Jos liityt keskellä vuotta, sinulle toimitetaan kaikki kuluvana vuonna ilmestyneet Skeptikko-lehdet jälkeenpäin.

Voit liittyä Skepsikseen netissä tai lähettämällä vapaamuotoisen hakemuksen sihteerillemme:

Skepsis ry, Markku Javanainen
Tieteiden talo, Kirkkokatu 6, 00170 Helsinki
sihteeri@skepsis.fi

Täytä jäsenhakemuskaavake:
www.skepsis.fi/liityskepsiksenjaseneksi

SKEPSIS RY

Yli 35 vuotta kysymyksiä

Skepsis ry
Tieteiden talo, Kirkkokatu 6, 00170 Helsinki
www.skepsis.fi

Pankkiyhteys:
IBAN: FI75 7997 7997 4476 07 BIC: HOLVFIHH (Holvi)

Skepsis ry on vuonna 1987 perustettu suomalaisten skeptikkojen yhdistys.

Skepsiksen vuonna 2009 muutettujen sääntöjen mukaan yhdistyksen tarkoitus on:

- Edistää kriittistä ajattelua, tieteellisen tiedon hankintamenetelmien opetusta sekä tieteeseen ja järkeen perustuvaa käsitystä maailmasta.
- Edistää kiisteltyjen tai erityisen poikkeuksellisten väitteiden tieteellistä tarkastelua.
- Edistää keskustelua tieteelliseen maailmankuvaan liittyvistä tärkeistä aiheista.
- Ylläpitää tällaisesta toiminnasta kiinnostuneiden ihmisten verkostoa, järjestää kokouksia ja keskustelu- ja luentotilaisuuksia sekä harjoittaa tiedotus- ja valistustoimintaa.

Yhdistys on poliittisesti, aatteellisesti sekä uskonnollisesti sitoutumaton. Yhdistyksen varsinaiseksi jäseneksi voidaan hyväksyä yksityinen henkilö tai oikeustoimikelpoinen yhteisö, joka hyväksyy yhdistyksen tarkoituksen ja toimintaperiaatteet. Kannattavaksi jäseneksi voidaan hyväksyä yksityinen henkilö tai oikeustoimikelpoinen yhteisö, joka haluaa tukea yhdistyksen tarkoitusta ja toimintaa.

Yhdistys julkaisee neljä kertaa vuodessa ilmestyvää Skeptikko-lehteä.

Mallia yhdistykselle haettiin Yhdysvalloissa 1976 perustetusta CSICOPista (Committee for the Scientific Investigation of Claims of the Paranormal), mikä ilmenee mm. yhdistysten samankaltaisina toimintaperiaatteina. Skepsis ry toimii kuitenkin itsenäisesti, vaikkakin yhteistyössä CSICOPin (nykyään CSI – the Committee for Skeptical Inquiry) ja muiden vastaavien järjestöjen kanssa.

Yhdistys on ECSOn (European Council of Skeptical Organisations) ja Tieteellisten seurain valtuuskunnan jäsenjärjestö.

Jäsenasiat, lehtitilaukset, osoitteenmuutokset
Markku Javanainen
Tieteiden talo, Kirkkokatu 6, 00170 Helsinki
puh. 050 582 6673, sihteeri@skepsis.fi

Taloudenhoitaja
Toni Heikkinen
Härkävuorentie 8, 01260 VANTAA
puh. 050 537 3792, rahastonhoitaja@skepsis.fi

Skepsiksen hallitus vuonna 2024
puheenjohtaja Ville Aarnikko
puheenjohtaja@skepsis.fi
varapuheenjohtaja Vesa Tenhunen
varapuheenjohtaja@skepsis.fi
Vladimir Heiskanen, Markku Javanainen, Santtu Puukka, Mikko Ville Valjento, Niko Wessman

Alueyhteyshenkilöt
joensuu@skepsis.fi Vesa Tenhunen, 0400-935 893
jyvaskyla@skepsis.fi Juha Merikoski, 040 755 1820
kuopio@skepsis.fi Aulis Koivistoinen, 050 5439 647
oulu@skepsis.fi Sebastian Slotte, 050 4023 869
tampere@skepsis.fi Jose Ahonen, 040 558 7497
turku@skepsis.fi Heikki Kujanpää, 044 022 0420

Skepsis ry:n tieteellinen neuvottelukunta
TNK:n puheenjohtaja, prof. Jukka Maalampi (fysiikka), tohtori Harri Högmander (tilastotiede), tohtori Virpi Kalakoski (psykologia), dosentti Hannu Karttunen (tähtitiede), tohtori Mikko Kiviharju (tietotekniikka), prof. Hanna Kokko (biologia, ekologia), prof. Eerik Lagerspetz (yhteiskuntatiede, filosofia), prof. Hannu Lauerma (lääketiede), dosentti Marjaana Lindeman (psykologia), dosentti Juha Merikoski (fysiikka), tohtori Markku Myllykangas (terveyssosiologia), dosentti Ilkka Pyysiäinen (uskontotiede), prof. Jeja Pekka Roos (sosiaalipolitiikka), tohtori Veijo Saano (lääketiede), prof. Samuli Siltanen (teollisuusmatematiikka).

Takana sata Skeptikkoa – ja lähes 25 vuotta

”Erityisesti minua jännitti esittää Nils Mustelinille kuvaideani: Mitä jos hän liftaisi raitiovaunun kyytiin Helsingin rautatieaseman edessä? Mustelin suostui muitta mutkitta, ja liftauskuva päätyi Skeptikko-lehden 2/2001 kanteen.” (Artikkeli sivuilla 20-23.)

LHT
Posti Oy

. U481

Posti Green

